

آزمون شماره (۱۲)

جمعه

۱۴۰۴/۰۹/۲۱

دفترچه
شماره ۱

آزمون‌های سراسر کاج

گزینه درستی را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

دهم انسانی

دوره دوم متوسطه

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۸۰	مدت پاسخگویی: ۸۵ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤالات	شماره سؤالات از تا	مدت پاسخگویی
۱	ریاضیات	۱۰	۱	۱۵ دقیقه
۲	اقتصاد	۱۰	۱۱	۱۰ دقیقه
۳	علوم و فنون ادبی	۱۰	۲۱	۱۰ دقیقه
۴	زبان عربی (اختصاصی)	۱۰	۳۱	۱۰ دقیقه
۵	تاریخ	۱۰	۴۱	۱۰ دقیقه
۶	جغرافیا	۱۰	۵۱	۱۰ دقیقه
۷	جامعه‌شناسی	۱۰	۶۱	۱۰ دقیقه
۸	منطق	۱۰	۷۱	۱۰ دقیقه

ریاضیات

- ۱- یک کارگاه تولید محصول A، از ابتدای هفته هر روز تولید خود را نسبت به روز قبل دو برابر می‌کند. کارگاه دو روز آخر هفته تعطیل است. اگر مجموع تولید در روزهای دوشنبه و چهارشنبه از مجموع تولید در بقیه روزهای هفته، ۹۰ عدد بیشتر باشد، تولید کل هفته چند عدد است؟
 (۱) ۲۷۰ (۲) ۲۹۰ (۳) ۳۱۰ (۴) ۳۳۰
- ۲- نصف قطر یک مربع برابر $2\sqrt{3}$ است، محیط آن کدام است؟
 (۱) $12\sqrt{3}$ (۲) $8\sqrt{6}$ (۳) $4\sqrt{6}$ (۴) $8\sqrt{3}$
- ۳- مساحت مثلث و مستطیل زیر برابر است، محیط مثلث کدام است؟
 (۱) $12 + \sqrt{109}$ (۲) $12 + \sqrt{109}$ (۳) ۱۲ (۴) ۱۳
- ۴- اگر m جواب معادله $-4x^2 + x + 2 = 0$ باشد، مقدار عبارت $-4m^2 + m - 3$ کدام است؟
 (۱) ۳ (۲) -۵ (۳) -۲ (۴) -۷
- ۵- اگر α و β ریشه‌های معادله $\frac{x-2}{x-1} + \frac{x-2}{x-5} = 0$ باشند، مقدار $\alpha + \beta$ کدام است؟
 (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۵
- ۶- مجموع جواب‌های معادله $\frac{6}{3+2x+x^2} = 2-2x-x^2$ کدام است؟
 (۱) ۲ (۲) -۲ (۳) ۳ (۴) -۳
- ۷- معکوس مجموع ریشه‌های معادله $\frac{x+1}{2} + \frac{1}{x-2} = \frac{x+2}{x-2}$ کدام است؟
 (۱) $\frac{1}{3}$ (۲) $-\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{3}{4}$ (۴) $-\frac{3}{4}$
- ۸- اگر $f(x) = 3x + 6 - 2f(1)$ ، مقدار $f(0)$ کدام است؟
 (۱) -۲ (۲) ۲ (۳) -۳ (۴) صفر
- ۹- اگر $f(2x+4) = f(2x) + 2$ ، تابع $f(x)$ کدام گزینه می‌تواند باشد؟
 (۱) $f(x) = x + 2$ (۲) $f(x) = 2x + 3$ (۳) $f(x) = \frac{x}{2} + 3$ (۴) $f(x) = x + \frac{3}{2}$
- ۱۰- در تابع $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ، $f(1) - f(-1) = 6$ ، مقدار a کدام است؟
 (۱) ۳ (۲) ۲ (۳) ۱ (۴) -۱

اقتصاد

- ۱۱- تولیدکننده‌ای با هزینه‌هایی که در جدول زیر شرح داده شده است، ۲۶۰۰ عدد کالا با ارزش هر کدام ۱,۵۰۰,۰۰۰ تومان به فروش رسانده است، اگر او خود مالک ماشین‌آلات تولیدی باشد،
 الف) میزان سود یا زیان وی بدون توجه به هزینه فرصت چقدر است؟
 ب) نتیجه عملکرد وی با در نظر گرفتن هزینه‌های پنهان چگونه است؟

هزینه سالانه خرید مواد اولیه	تومان ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰
هزینه‌های سالانه تأمین انرژی	تومان ۲۸۰,۰۰۰,۰۰۰
مالیات پرداختی ماهانه	تومان ۱۰,۵۰۰,۰۰۰
اجاره ماهانه کارگاه تولیدی	تومان ۱۳,۰۰۰,۰۰۰
اجاره سالانه ماشین‌آلات تولیدی (در صورت اجاره دادن)	تومان ۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰
هزینه سالانه تعمیر و استهلاک ماشین‌آلات	تومان ۱۹۰,۰۰۰,۰۰۰

- (۱) الف: ۲,۹۸۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲,۳۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان
 (۲) الف: ۲,۷۹۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲,۳۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان
 (۳) الف: ۲,۷۹۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲,۵۷۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان
 (۴) الف: ۲,۹۸۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲,۵۷۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان

۱۲- منظور از هزینه فرصت چیست؟

(۱) انتخاب بهترین گزینه‌ای که وجود دارد.

(۲) انتخاب بهترین گزینه بعدی که وجود دارد.

(۳) از دست دادن بهترین گزینه‌ای که وجود دارد.

(۴) از دست دادن بهترین گزینه بعدی که وجود دارد.

۱۳- آقای A، B و C با هم یک شرکت سهامی را راه‌اندازی کرده‌اند، اگر کل سهام شرکت ۱۸۰,۰۰۰ سهم باشد، در صورتی که آقای A، ۱۲ درصد

درصد از سهام و آقای B، ۴۳ درصد از سهام را دارا باشد؛

الف) سهام فرد B چقدر است؟

(ب) اگر شخصی به آنان اضافه شود و ۱۵ درصد از سهام باقی‌مانده برای C را خریداری کند، در آن صورت، چه مقدار سهام دارد؟

(۱) الف: ۷۴,۷۰۰ ب: ۸۱,۰۰۰ (۲) الف: ۷۴,۷۰۰ ب: ۱۲,۱۵۰ (۳) الف: ۷۷,۴۰۰ ب: ۱۲,۱۵۰ (۴) الف: ۷۷,۴۰۰ ب: ۸۱,۰۰۰

۱۴- کدام گزینه متضمن پاسخ صحیح و کامل سؤالات زیر است؟

الف) به چه علت می‌گوییم «منافع مالیاتی» جزء مزایای کسب و کارهای شخصی است؟

(ب) در صورت برآورده شدن نیاز یک کشور به وسیله واردات، کدام مطلب صادق است؟

(۱) الف: از پرداخت مالیات معاف هستند. ب: این کشور با این‌که وارداتی انجام داده اما هنوز هم با کمیابی منابع مواجه خواهد بود.

(۲) الف: زیرا فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌پردازند. ب: این کشور با این‌که وارداتی انجام داده اما هنوز هم با کمیابی منابع مواجه خواهد بود.

(۳) الف: زیرا فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌پردازند. ب: مشکلات مربوط به کمیابی در این کشور با توجه به بده - بستان حل خواهد شد.

(۴) الف: از پرداخت مالیات معاف هستند. ب: مشکلات مربوط به کمیابی در این کشور با توجه به بده - بستان حل خواهد شد.

۱۵- با توجه به منحنی مرز امکانات تولید زیر، به سؤالات پاسخ دهید.

الف) چنانچه کامل به تولید کالای A بپردازیم، چقدر درآمد کسب خواهیم کرد؟ (هر عدد کالای A به قیمت ۵۰ هزار تومان و هر عدد کالای B

به قیمت ۷۰ هزار تومان)

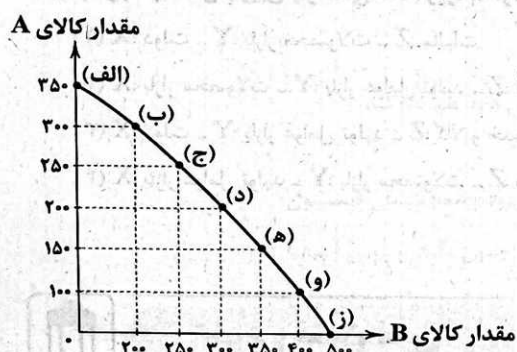
(ب) در صورت تولید ۳۰۰ عدد کالای A، شرط تولید ۳۵۰ عدد کالای B چقدر است؟

(۱) الف: ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ب: ۳۰۰ عدد کالای A که از دست می‌دهیم.

(۲) الف: ۱۷,۵۰۰,۰۰۰ ب: ۱۵۰ عدد کالای A که از دست می‌دهیم.

(۳) الف: ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ب: ۱۵۰ عدد کالای A که از دست می‌دهیم.

(۴) الف: ۱۷,۵۰۰,۰۰۰ ب: ۳۰۰ عدد کالای A که از دست می‌دهیم.

۱۶- پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر در کدام گزینه مطرح شده است؟

الف) همه گزینه‌ها بیانگر مفهوم کالاهای مکمل هستند به جز:

(ب) کدام گزینه به ترتیب بیانگر بازار رقابتی و مزایده است؟

(۱) الف: افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش در میزان تقاضا برای کالای دیگر خواهد شد. ب: بازار خودرو - خریدهای دولتی

(۲) الف: قند و چای که عموماً با هم مصرف می‌شوند، نمونه‌ای از این نوع کالاها در علم اقتصاد هستند. ب: بازار خودرو - فروشندگان آثار هنری

(۳) الف: در صورتی که کالای مکمل گران شود، استقبال مردم به سمت کالاهای پست خواهد رفت. ب: بازار ماکارونی - فروشندگان آثار هنری

(۴) الف: به کالاهایی گفته می‌شود که به صورت تکمیلی و با هم مصرف شوند تا یک نیاز مشخص را برطرف سازند. ب: بازار ماکارونی - شرکت‌های خودرویی

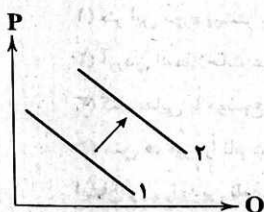
۱۷- با توجه به نمودار زیر، علت انتقال منحنی کدام است؟

(۱) افزایش قیمت گوشت و در نتیجه افزایش تقاضای سبوسا

(۲) کاهش درآمد و در نتیجه کاهش تقاضا برای خرید کالای نرمال

(۳) افزایش قیمت خمیردندان و در نتیجه افزایش تقاضای مسواک

(۴) افزایش درآمد و در نتیجه کاهش خرید کالای پست

- ۱۸- پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر در کدام گزینه مطرح شده است؟
 (الف) با فرض ثابت بودن قیمت یک کالا، تبلیغات مثبت برای آن کالا چه تاثیری بر منحنی تقاضای آن می‌گذارد؟
 (ب) عبارت «با این‌که پیراهن‌های زیادی دارم ولی خب این یک فرصت خوب برای استفاده از بن تخفیفم است» بیانگر کدام اشتباه رایج در تصمیم‌گیری است؟

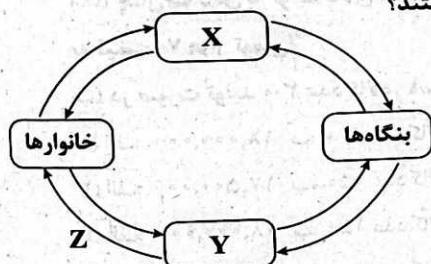
- (۱) الف: باعث انتقال آن به سمت چپ می‌شود. ب: اثرگذاری حقه‌های فروش
 (۲) الف: باعث انتقال آن به سمت راست می‌شود. ب: عدم توجه به هزینه‌های هدررفته
 (۳) الف: باعث انتقال آن به سمت چپ می‌شود. ب: عدم توجه به هزینه‌های هدررفته
 (۴) الف: باعث انتقال آن به سمت راست می‌شود. ب: اثرگذاری حقه‌های فروش

- ۱۹- کدام گزینه متضمن پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر است؟
 (الف) کارآفرینان با نوآوری و ، محصول جدیدی را تولید می‌کنند و یا راه‌های جدیدی برای محصول کشف می‌کنند.
 (ب) قیمت یا اجاره برای و و مزد یا حقوق برای پرداخت می‌شود.

- (ج) پاسخ به پرسش «مالک نهایی محصولی که به مشتری عرضه می‌شود، کیست؟» کدام مفهوم را در اقتصاد شکل می‌دهد؟

- (۱) الف: تیزبینی - بازاریابی و فروش ب: زمین - ساختمان - نیروی کار ج: بازار محصولات
 (۲) الف: خطرپذیری - تولید ب: زمین - سرمایه فیزیکی - نیروی انسانی ج: سازمان تولید
 (۳) الف: تیزبینی - بازاریابی و فروش ب: زمین - سرمایه فیزیکی - نیروی انسانی ج: سازمان تولید
 (۴) الف: خطرپذیری - تولید ب: زمین - ساختمان - نیروی کار ج: بازار محصولات

- ۲۰- با توجه به مدل جریان چرخشی ساده زیر، به ترتیب حروف X، Y و Z بیانگر کدام موارد هستند؟

- (۱) X: دولت - Y: بازار محصولات - Z: مالیات
 (۲) X: بازار محصولات - Y: بازار عوامل تولید - Z: درآمد
 (۳) X: دولت - Y: بازار عوامل تولید - Z: کالا و خدمات
 (۴) X: بازار عوامل تولید - Y: بازار محصولات - Z: مالیات

علوم و فنون ادبی

- ۲۱- جاهای خالی متن زیر به ترتیب با داده‌های کدام گزینه به درستی کامل می‌شود؟
 «شعر پارسی در به دست بنیاد نهاده شد؛ به همین سبب او را پدر شعر فارسی نام نهاده‌اند. رایج‌ترین انواع شعر فارسی در این دوره، ، مدحی و بود.»

- (۱) سه قرن اول هجری - رودکی - غنایی - نمایشی
 (۲) قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم - شهید بلخی - غنایی - حماسی
 (۳) دوره سامانی - ناصر خسرو - حماسی - اندرزی
 (۴) قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم - رودکی - حماسی - غنایی

- ۲۲- کدام گزینه در مورد «نثر دوره سامانی» درست نیست؟

- (۱) نثر این دوره بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی توجه دارد.
 (۲) آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن رایج است.
 (۳) کتاب‌هایی با موضوع‌های گوناگون در نثر این دوره نوشته شد.
 (۴) متن «و این را نام شاهنامه نهادند تا خداوندان دانش اندرین نگاه کنند و فرهنگ شاهان و مهتران و فرزانتان و کار و ساز پادشاهی و نهاد و رفتار ایشان و ... را بدین نامه اندر بیابند» برگرفته از یکی از آثار نثر دوره سامانی است.

۲۳- موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام آثار ادبی است؟

- (الف) کتابی با موضوع تاریخ گذشته ایران، به دست عده‌ای از دانشوران در سال ۳۴۶ هجری قمری نوشته شد.
 (ب) این کتاب را بیاوردند از بغداد، نبشته به زبان تازی؛ پس امیر سید ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراءالنهر را گرد کرد و از ایشان فتوای کرد که روا باشد که ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم؛ گفتند، روا باشد.
 (ج) ترجمه تاریخ مفصلی که محمدبن جریر طبری آن را به زبان عربی نوشته بود.
 (۱) شاهنامه ابومنصوری - ترجمه تفسیر طبری - تاریخ بلعمی
 (۲) شاهنامه ابومنصوری - تفسیر طبری - تاریخ الرسل و الملوك
 (۳) تفسیر طبری - ترجمه تفسیر طبری - تاریخ الرسل و الملوك
 (۴) یادگار زریران - تاریخ بلعمی - هزار و یک شب

۲۴- کدام گزینه از نظر «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم درست نیست؟

- (۱) شعر غنایی استحکام یافت و رودکی و شهید بلخی از شاعران آن هستند.
 (۲) شعر حکمی و اندرزی در این دوره به وجود آمد.
 (۳) در این دوره شعر مدحی و مدیحه‌سرایی جایگاهی ندارد.
 (۴) داستان‌سرایی و قصه‌پردازی و آوردن حکایت‌ها و مثل‌ها در این دوره آغاز شد.

۲۵- کدام عبارت فاقد ویژگی‌های زبانی موجود در «کلیله و دمنه» است؟

- (۱) جمله خرگوشان پیش ملک خویش رفتند و گفتند ملک می‌داند حال رنج ما از پیلان زودتر تدارک فرماید.
 (۲) زندگانی ملک دراز باد در روی زمین او را نظیری نمی‌دانم.
 (۳) باد بیرون کن ز سر تا جمع گردی بهر آنک خاک را جز باد نتواند پریشان داشتن.
 (۴) چندان که این سعادت یافت جان از برای قربان در میان نهد و اگر از جان عزیزتر جانی دارد هم فدا کند.

۲۶- کدام بیت فاقد «نغمه حروف» است؟

- (۱) دوران دهر و تجریم سر سپید کرد
 (۲) عارضت آب است و لب آب دگر از تاب می
 (۳) قیامت است ملاقات یار غایب خویش
 (۴) خلاص از قید هستی می‌نمود احباب را مشکل
 وز سر به در نمی‌رودم همچنان فضول
 من چنین لب تشنه، وه چون بگذرم زین آب‌ها
 فغان که تا به قیامت بماند مشکل ما
 گشاد از حلقه زلف تو آید مشکل ما را

۲۷- واژه‌های مشخص شده در کدام گزینه آرایه «واژه‌آرایی» پدید آورده‌اند؟

- (۱) تو را خوردنی هست و آب روان
 (۲) روی تو اختر سعد است و مرا از طالع
 (۳) بگرفت به چنگ، چنگ و بنشست
 (۴) غلام آن لب ضحاک و چشم فتانم
 سپاهی به مهر تو دارد روان
 روی آن نیست که تابنده شود اختر ما
 بنواخت به شست چنگ را شست
 که کید و سحر به ضحاک و سامری آموخت

۲۸- از دیدگاه «وزن و آهنگ و حس و حال حاکم بر فضای شعر» کدام ابیات در یک مجموعه قرار می‌گیرند؟

- (الف) این ابر را گریان نگر و ان باغ را خندان نگر
 (ب) اسب تازی دو تگ رود به شتاب
 (ج) برو شادی کن ای یار دل‌افروز
 (د) زان می که در سر داشت من ساغری برداشتم
 (ه) ای عاشق و معشوق من در غیر عشق آتش بزن
 کز لابه و گرینه پدر رستند بیماران ما
 و اشتر آهسته می‌رود شب و روز
 غم فردا نشاید خورد امروز
 در پیش او می‌داشتم گفتم که ای شاه الصلا
 چون نقطه‌ای در جیم تن چون روشنی بر جام دل

(۴) «ج» - «د» - «ه»

(۳) «ب» - «ج» - «د»

(۲) «الف» - «ب» - «ه»

(۱) «الف» - «د» - «ه»

۲۹- مفهوم همه ابیات با بیت زیر «کاملاً» تناسب دارد؛ به جز.....

- «مرا در منزل جانان چها من عیش چون هر دم
(۱) تعمیر خانه‌ای که بود در گذار سیل
(۲) چرخ را آرامگاه عافیت پنداشتم
(۳) ایمنی جستم ز ویرانی، ندانستم که چرخ
(۴) اگر زیر فلک جای اقامت هست و آسایش
- ۳۰- مفهوم کدام بیت با سایر ابیات تفاوت دارد؟

- (۱) آن چشمه بود عشق که آبش همه خون است
(۲) به خون خویش تیم تا ابد که مرگش نیست
(۳) گلستانی است کویست از شهیدان
(۴) در این وادی ز هر مشت گل آید بوی خون گویا

زبان عربی (اختصاصی)

■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ فِي الْجَوَابِ لِلتَّرْجُمَةِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ أَوْ الْمَفْرَدَاتِ أَوْ الْمَفْهُومِ (۳۷ - ۳۱):

۳۱- «هذا الإصرار الشديد سحب الأسماء إلى السماء بقوة وقذفها في مكان بعيد»:

- (۱) این گردباد شدید ماهی‌ها را با قدرت به آسمان کشید و آن‌ها را در مکان دوری انداخت
(۲) این طوفان به شدت ماهی‌ها را به آسمان بُرد و آن‌ها را در جای دوری پایین انداخت
(۳) این طوفان شدیدی است که ماهی‌ها را با قدرت به آسمان می‌کشد و در جای دوری می‌اندازد
(۴) این گردبادی شدید است که ماهی‌ها را با خود به آسمان می‌برد و در مکان بسیار دوری می‌اندازد
- ۳۲- «لا أصدق أبداً أن العلماء يأسون من معرفة أسرار العالم و هم لا يحاولون لكشفها سنوات طويلة»:

- (۱) باور نکن که دانشمندان از معرفت اسرار هستی هرگز ناامید شوند و در طول سال‌ها برای یافتن آن‌ها تلاش نکنند
(۲) باور نکردم که دانشمندان از شناخت اسرار دنیا ابداً خسته می‌شوند و سال‌ها برای کشفشان کوشش نمی‌کنند
(۳) هرگز باور نکن که این دانشمندان از معرفت راز جهان خسته شوند و در طول سال‌ها برای کشف آن‌ها تلاش نکنند
(۴) اصلاً باور نمی‌کنم که دانشمندان از دانستن رازهای جهان ناامید می‌شوند و برای کشف آن‌ها سال‌های طولانی تلاش نمی‌کنند

۳۳- «قدّر السائح أن يزور المتاحف و الآثار التاريخية للمدينة مستعيناً بدليل السفر»:

- (۱) یک گردشگر در سفر با راهنما می‌تواند از موزه و آثار تاریخی شهر دیدن کند
(۲) گردشگر توانست به کمک راهنمای سفر، موزه‌ها و آثار تاریخی شهر را ببیند
(۳) گردشگر همراه راهنمای سفر از موزه و آثار باستانی این شهر دیدن کرد
(۴) گردشگر در سفر می‌توانست با کمک راهنما آثار باستانی و موزه‌های شهر را ببیند

۳۴- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) اغبار الأرض في الخريف نتيجة لقلّة الأمطار و تساقط الأوراق؛ غبارالودگی زمین در پاییز نتیجه کاهش باران و افتادن برگ درختان است
(۲) من جَهَّز التَّمَلُّ بِقُوَّةٍ سَحَبَ أَجْسَامَ تَفُوقَ وَزْنِهِ أَلْفَ مَرَّةٍ؛ این کیست که مورچه را با قدرت کشیدن اجسامی که هزار بار از وزنش بیشتر است، مجهّز کرده است
(۳) يحبّ المدرّس أن يري وجوه الطّلاب النضرة حين التّدريس؛ معّلم هنگام تدریس دوست دارد چهره‌های شاداب دانش‌آموزان را ببیند
(۴) يدخل الضياء في الحجرة من نوافذها الكبيرة؛ روشنایی از پنجره‌های بزرگ وارد اتاق می‌شود

۳۵- «این پدیده ده بار در سال رخ می‌دهد»؛ عین الصحيح:

- (۱) هذه ظاهرة حدثت في السنة عشرين مرة
(۲) هذه الظاهرة يحدث عشر مرة في السنة
(۳) تحدث هذه الظاهرة عشر مرات في السنة
(۴) حدثت عشرين مرات في السنة هذه ظاهرة

۳۶- عین ما ليس فيه التضاد:

- (۱) بسطت الأم مائدة الطعام ثم جمعتها أختي الكبيرة.
(۲) أصبح الجو بارداً و انتهى فصل الحرارة!
(۳) إسترجع الطالب كتابه من صديقه بعد أن أعطاه له شهراً
(۴) فرغت في الصيف المدرسة التي امتلأت من الطلاب في الربيع!

۳۷- عین الخطأ حسب الحقيقة و الواقع:

- (۱) في الاصطفاف الصباحي يقف الطلاب في الصفوف!
(۲) لا شك أن نزول المطر و الثلج من السماء شيء طبيعي!
(۳) لا يعتذر العاقل عندما يرتكب الخطأ!
(۴) يحتفل الإيرانيون بأول يوم من السنة الشمسية سنوياً!

■ عین المناسب في الجواب عن الأسئلة التالية (۴۰ - ۳۸):

۳۸- عین ما فيه فعل من باب «انفعال»:

- (۱) يقرأ الأستاذ الكتاب بدقة و ينتقد قسماً منه!
(۲) العمال كانوا ينتظرون في المصنع خمس ساعات!
(۳) أغصان الشجرة تنقطع عندما يحدث إعصار شديداً
(۴) ينتسب هذه القصائد إلى شاعر إيراني معروف!

۳۹- عین الخطأ من حيث العدد و المعداد:

- (۱) حذف المدرس ثلاثة أسماء من الدفتر!
(۲) أحب لوان اثنان من بين الألوان؛ الأزرق و الأحمر!
(۳) في الساعة الواحد استطاع الطالب أن يكتب التمارين!
(۴) مرقد الإمام الثامن في مدينة مشهد المقدسة!

۴۰- عین الخطأ عن العبارة التالية: «تحفظوا من الحقائق العامة فهي أماكن تملكها الدولة و ينتفع بها الناس»

- (۱) تحفظوا: فعل أمر، جمع مذكر مخاطب، مجزئ ثلاثي
(۲) الحقائق: اسم، جمع تكسير أو مكسر، مفرد: الحقيقة
(۳) تملك: فعل مضارع، مفرد مؤنث غائب، مصدره: امتلاك
(۴) ينتفع: فعل مضارع، مفرد مذكر غائب، مزيد ثلاثي من باب «افتعال»

تاریخ

۴۱- دو گزاره زیر به ترتیب به کدام مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ اشاره دارد؟

(الف) مورخ برای انجام این کار، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی است.

(ب) مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شود.

(۱) الف: گردآوری و تنظیم اطلاعات ب: تدوین پرسش‌های تحقیق
(۲) الف: تحلیل و تفسیر اطلاعات ب: شناسایی منابع

(۳) الف: گردآوری و تنظیم اطلاعات ب: شناسایی منابع
(۴) الف: تحلیل و تفسیر اطلاعات ب: تدوین پرسش‌های تحقیق

۴۲- کدام عبارت‌ها وجه اشتراک گاه‌شماری «مصری» و «اوستایی» می‌باشند؟

(الف) سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.

(ب) بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند.

(ج) هر چهار سال، یک روز به سال می‌افزودند.

(د) پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.

(۴) ب - د

(۳) الف - ج

(۲) ب - ج

(۱) الف - د

۴۳- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب مرتبط با کدام مرحله از مراحل کار باستان‌شناسی است؟

- (الف) بررسی آثار و بناهای باستانی به لحاظ قدمت، مواد و مصالح به کار رفته در آنها
(ب) استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید و پیشرفته مانند پهپادها و سامانه اطلاعات جغرافیایی
(ج) مشخص کردن نقشه، عکس‌برداری و ثبت دقیق تمام مشخصات بنا یا شیئی باستانی

- (۱) الف: استخراج و تنظیم اطلاعات ب: حفاری ج: شناسایی و کشف
(۲) الف: شناسایی و کشف ب: استخراج و تنظیم اطلاعات ج: حفاری
(۳) الف: استخراج و تنظیم اطلاعات ب: شناسایی و کشف ج: حفاری
(۴) الف: شناسایی و کشف ب: حفاری ج: استخراج و تنظیم اطلاعات

۴۴- با توجه به تمدن‌های نخستین در بین‌النهرین، کدام گزینه درباره عبارت‌های زیر صحیح است؟

- (الف) تدوین مجموعه‌ای از قوانین مربوط به زراعت، آبیاری، کشتیرانی، خرید و فروش برده، ارث، ازدواج و مجازات‌های انواع جرم و جنایت‌ها
(ب) تسلط بر شهرهای سومری و سرتاسر بین‌النهرین و تشکیل یک امپراتوری بزرگ از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا امتداد کوه‌های زاگرس
(۱) «الف» و «ب» مربوط به تمدن بابل قدیم است.
(۲) «الف» به دوره سارگن و «ب» به دوره حمورابی اشاره دارد.
(۳) «الف» مربوط به آشوری‌ها و «ب» مربوط به بابلی‌هاست.
(۴) «الف» مربوط به قوم آموری و «ب» مربوط به قوم اکد است.

۴۵- کدام موارد از ویژگی‌های «آیین برهمنی» است؟

- (الف) تعالیم آنان در هند، رواج پیدا کرد و سپس به تبت و چین راه یافت.
(ب) یکی از حقایق عالی این آیین، آن بود که «زندگی سراسر رنج و درد بی‌پایان است».
(ج) به خدایان متعددی که در وداها ستایش شده بودند، باور داشت.
(د) آداب و مناسک دشواری را بر پیروان خود تحمیل می‌کرد.

- (۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) الف - ج (۴) ب - د

۴۶- چه تعداد از عبارت‌های زیر در ارتباط با «مینوسیان» در تاریخ یونان باستان درست است؟

- (الف) بقایای کاخ شاهی به جا مانده از آن‌ها، حکایت از قدرت، رفاه و معماری پیشرفته آنان دارد.
(ب) طایفه‌های بیابانگردی بودند که در حدود ۲۰۰۰ ق.م از دشت‌های اروپای شرقی به شبه‌جزیره یونان آمدند و شهرهایی را برپا کردند.
(ج) قومی دریانورد بودند که با مصر و دیگر مناطق همجوار خود، روابط بازرگانی داشتند.
(د) قرن‌ها پیش از مهاجرت اقوام هند و اروپایی به یونان، شهرهای خود را پایه‌گذاری کرده بودند.
(ه) آنان را بنیان‌گذار اولین دوره تمدن یونان می‌دانند.

- (۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

۴۷- با توجه به تاریخ تمدن یونان و روم باستان، در کدام گزینه، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها، روی نمودار به درستی ترسیم شده است؟

(الف) جنگ‌های پلوپونزی

(ب) تأسیس حکومت جمهوری رم

(ج) اولین دوره بازی‌های المپیک

(د) سلسله جنگ‌های بزرگ میان جمهوری رم و رقیبانش در اطراف مدیترانه

۴۸- کدام موارد دربارهٔ دولت - شهرهای آتن (۱) و اسپارت (۲) در یونان باستان درست است؟

(الف) مرکز فعالیت‌های فلسفی، علمی و هنری بود.

(ب) جامعه‌ای نظامی‌گرا و جنگاور بود.

(ج) نسبت به دیگر دولت - شهرها، از نفوذ و قدرت بیشتری برخوردار بود.

(د) زادگاه مردم‌سالاری (دموکراسی) به شمار می‌رفت.

(۱) «ج» از وجوه مشترک (۱) و (۲) و «الف» و «ب» از ویژگی‌های (۱) بود.

(۲) «الف» و «د» از ویژگی‌های (۲) و «ب» و «ج» از ویژگی‌های (۱) بود.

(۳) «ب» از ویژگی‌های (۲)، «الف» و «د» از ویژگی‌های (۱) و «ج» از وجوه مشترک (۱) و (۲) بود.

(۴) «الف» و «ج» از وجوه مشترک (۱) و (۲)، «ب» از ویژگی‌های (۲) و «د» از ویژگی‌های (۱) بود.

۴۹- همزمان با قدرت‌گیری اکتاوین، سیاست‌های توسعه‌طلبانه برای جمهوری رم پیامدهایی به همراه داشت، کدام گزینه در این مورد نادرست است؟

(۱) ضعف و ناتوانی نظامیان به دلیل جنگ‌های متعدد و طولانی

(۲) بروز آشفتگی و جنگ داخلی بر اثر رقابت سرداران جاه‌طلب

(۳) عدم کارایی قانون اساسی برای ادارهٔ سرزمین‌های پهناور جمهوری رم

(۴) ناتوانی نهادها برای سر و سامان دادن به مشکلات به ویژه کشمکش نظامیان بر سر قدرت

۵۰- برجسته‌ترین دستاورد هنری تمدن روم در کدام هنرها تبلور یافت؟

(ب) معماری

(الف) فلزکاری

(ج) ادبیات

(د) مجسمه‌سازی

(۲) ب - د

(۱) الف - ب

(۳) ب - ج

(۴) الف - د

جغرافیا

۵۱- به ترتیب «ژئومورفولوژی»، «جغرافیای نظامی» و «سنجش از دور» با کدام یک از سه شاخهٔ اصلی جغرافیا در ارتباط هستند؟

(۱) فنون جغرافیایی - جغرافیای طبیعی - جغرافیای انسانی

(۲) فنون جغرافیایی - جغرافیای انسانی - جغرافیای طبیعی

(۳) جغرافیای طبیعی - فنون جغرافیایی - جغرافیای انسانی

(۴) جغرافیای طبیعی - جغرافیای انسانی - فنون جغرافیایی

۵۲- به ترتیب هر یک از موارد زیر مرتبط با کدام گام از مراحل پژوهش در جغرافیا است؟

(الف) حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش

(ب) ارائهٔ پیشنهادها و خبرهای اولیه در چارچوب مسئلهٔ پژوهش توسط پژوهشگر

(ج) انتقال ابزار سنجش و اطلاعات مدنظر پژوهشگر به مکان مورد نظری

(۲) الف: گام پنجم ب: گام اول ج: گام سوم

(۱) الف: گام چهارم ب: گام دوم ج: گام سوم

(۴) الف: گام پنجم ب: گام دوم ج: گام چهارم

(۳) الف: گام چهارم ب: گام اول ج: گام دوم

۵۳- کدام گزینه جای خالی عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«منطقهٔ خلیج فارس ارزش فرهنگی و سیاسی دارد؛ زیرا»

(۱) حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.

(۲) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قارهٔ آسیا، آفریقا و اروپا را دارد.

(۳) در مرکز و قلب ناحیهٔ جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

(۴) کانون توجه صادرکنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی است.

۵۴- در ارتباط با پیدایش ناهمواری‌های ایران، کدام عبارت‌ها درست می‌باشند؟

(الف) ناهمواری‌های ایران بیشتر طی دوره‌های اول تا چهارم زمین‌شناسی پدید آمده است.

(ب) پیدایش نهایی آن‌ها به اواخر دوران سوم زمین‌شناسی (سنوزوئیک) مربوط است.

(ج) طی دورهٔ چهارم زمین‌شناسی (کواترنر)، ناهمواری‌های کشور ما شکل نهایی خود را یافته است.

(د) ناهمواری‌های ایران تحت تأثیر عوامل فرسایش و عملکرد انسان، تغییر شکل پیدا کرده‌اند.

(۴) ج - د

(۳) ب - د

(۲) ب - ج

(۱) الف - ب

۵۵- به ترتیب و از راست به چپ، چه تعداد از عبارت‌های زیر مربوط به «منطقه کوهستانی البرز» و «منطقه کوهستانی تالش» است؟

(الف) با جهت شمالی - جنوبی، منطقه آذربایجان را از کناره‌های دریای خزر جدا کرده است.

(ب) بخش اعظم این چین‌خوردگی، حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی طی میلیون‌ها سال است.

(ج) دامنه‌های این کوه‌ها معمولاً به سمت شمال و یا جنوب است.

(د) علم‌کوه و تخت سلیمان در این منطقه کوهستانی، توجه کوهنوردان را جلب کرده است.

(۴) ۱ - ۲

(۳) ۲ - ۲

(۲) ۱ - ۳

(۱) ۳ - ۱

۵۶- با توجه به کوه‌های زیر، کدام عبارت درست است؟

(د) بشاگرد

(ج) هزار مسجد

(ب) دماوند

(الف) سهند

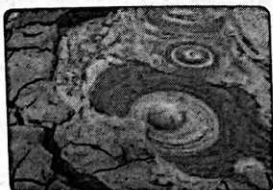
(۱) «الف» در منطقه کوهستانی شمال خراسان و «د» در منطقه کوهستانی زاگرس قرار دارد.

(۲) «ج» در منطقه کوهستانی مرکزی واقع است و «ب» بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی ایجاد شده است.

(۳) «ب» در منطقه کوهستانی البرز واقع است و «الف» بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی ایجاد شده است.

(۴) «ج» در منطقه کوهستانی زاگرس و «ب» در منطقه کوهستانی آذربایجان قرار دارد.

۵۷- تصویر زیر را نشان می‌دهد که

(۱) گنبد نمکی - یکی از زیباترین و فعال‌ترین پدیده‌های رشته‌کوه زاگرس است.

(۲) گل‌فشان - در اطراف جالّه جازموریان در کرمان دیده می‌شود.

(۳) گنبد نمکی - بر اثر عوامل درونی و وزن مخصوص کم‌تر نمک نسبت به رسوبات اطراف خود بالا می‌آید.

(۴) گل‌فشان - به علت خروج گاز یا بخار آب از اعماق زمین به بالا می‌آید.

۵۸- از اتصال کدام سه نقطه زیر، مثلثی تشکیل می‌شود که منطقه کوهستانی مرکزی نامیده می‌شود؟

(۱) کوه‌های هزار مسجد - علم‌کوه - رشته‌کوه‌های بشاگرد

(۲) کوه جغتای - گردنه آوج - کوه بزمان

(۳) قلّه کوه بزمان - کوه جغتای - کوه خضر زنده

(۴) گردنه آوج - رشته‌کوه‌های بینالود - کوه آلاداغ

۵۹- با توجه به دشت‌ها و علل پیدایش آن‌ها، کدام گزینه درست است؟

(د) دشت نهاوند

(ج) دشت کاکان

(ب) ماهی‌دشت

(الف) دشت لوت

(۱) مورد «الف» در نتیجه گسل‌خوردگی و بر اثر فرسایش بادی و آبی ایجاد شده و مورد «ب» در هنگام چین‌خوردگی و در حد فاصل تاقدیس‌ها و ناودیس‌ها ایجاد شده است.

(۲) مورد «د» بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست به وجود آمده و مورد «ب» حاصل انحلال مواد آهکی و هموار شدن زمین‌ها است.

(۳) مورد «ب» در فارس و حاصل انحلال مواد آهکی و هموار شدن زمین‌ها است و مورد «الف» در نتیجه گسل‌خوردگی و فرونشست بخشی از پوسته زمین ایجاد شده است.

(۴) مورد «ج» در فارس و مورد «د» در کرمانشاه واقع شده‌اند و هر دو، در زمان چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها و ناودیس‌ها ایجاد شده‌اند.

۶۰- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

(الف) جغرافی‌دانان چگونه موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کنند؟

(ب) کدام سؤال در جغرافیا با رکن اساسی جغرافیا سر و کار دارد؟

(ج) منظور از موقعیت مطلق یک مکان چیست؟

(د) کدام مورد از علل پیدایش جلگه‌ها است؟

(۱) الف: با دید همه‌جانبه ب: چرا ج: محل دقیق هر مکان با توجه به طول و عرض جغرافیایی آن د: ساختمان زمین

(۲) الف: با دید کل‌نگر ب: کجا ج: محل قرارگیری هر مکان نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود د: فرسایش

(۳) الف: با دید جزءنگر ب: چرا ج: محل قرارگیری هر مکان نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود د: مقاومت سنگ

(۴) الف: با دید ترکیبی ب: کجا ج: محل دقیق هر مکان با توجه به طول و عرض جغرافیایی آن د: تراکم آب‌رفت

جامعه‌شناسی

۶۱- منظور از «پیامدهای غیرارادی کنش» چیست و در ارتباط با «پیامدهای ارادی کنش»، کدام عبارت درست نیست؟

- (۱) برخی پیامدهای کنش به اراده خود کنشگر بستگی ندارند بلکه به اراده افراد دیگر وابسته است - برخی از پیامدهای کنش، به اراده افراد انسانی یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است.
- (۲) همه پیامدهای کنش، به اراده افراد انسانی بستگی ندارند، به همین دلیل به آن‌ها پیامدهای غیرارادی می‌گویند - این دسته از پیامدها، خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.
- (۳) این دسته از پیامدها، خودشان کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند - پیامدهای ارادی کنش، قطعی است یعنی اگر افراد آن را اراده کنند، انجام می‌شود.
- (۴) پیامدهای غیرارادی کنش، احتمالی است یعنی ممکن است انجام بشود یا نشود - برخی پیامدهای کنش، نتیجه طبیعی کنش‌اند یعنی پیامدهایی که لازم است کنشگری، آن‌ها را اراده کند.

۶۲- به ترتیب هریک از عبارت‌ها و گزاره‌های زیر با کدام مفاهیم ارتباط دارند؟

الف) نوع ارتباط، محدود به ارتباط پدر و مادر و فرزند است. در این خانواده‌ها، معمولاً کودکان در خانه، ارتباط با هم‌نسل‌های خود را نمی‌آموزند.

ب) آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌هاست.

ج) از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می‌سازند.

د) شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است.

(۱) خانواده‌های تک‌فرزند - کنش اجتماعی - ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی - هنجار اجتماعی

(۲) خانواده‌های چندفرزندی - کنش اجتماعی - تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه - ارزش اجتماعی

(۳) خانواده‌های تک‌فرزند - پدیده اجتماعی - تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه - هنجار اجتماعی

(۴) خانواده‌های چندفرزندی - پدیده اجتماعی - ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی - ارزش اجتماعی

۶۳- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) عبارت «به دیگران سلام می‌کنیم و سلام دیگران را پاسخ می‌دهیم» بیانگر کدام مفهوم است؟

ب) چرا آدمیان از انجام برخی کنش‌ها، خودداری می‌کنند؟

ج) کدام مورد، به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند؟

د) عبارت «ممکن است فردی به کاری آگاه باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد»، به کدام ویژگی کنش می‌پردازد؟

(۱) ارزش اجتماعی - به خاطر پیامدهای ارادی و غیرارادی آن - پدیده‌های طبیعی - ارادی بودن

(۲) هنجار اجتماعی - به دلیل پیامدهای نامطلوبشان - پدیده‌های اجتماعی - ارادی بودن

(۳) ارزش اجتماعی - به خاطر پیامدهای ارادی و غیرارادی آن - پدیده‌های طبیعی - آگاهانه بودن

(۴) هنجار اجتماعی - به دلیل پیامدهای نامطلوبشان - پدیده‌های اجتماعی - آگاهانه بودن

۶۴- آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد، است. جهان اجتماعی، به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد ولی از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی‌شود. هرگاه یک نسل نتواند جهان اجتماعی آن فرو می‌ریزد یا به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود.

(۱) نوعی آگاهی فردی و خصوصی - با انتقال فرهنگ - از طریق وراثت - فرهنگ خود را به نسل بعد منتقل سازد

(۲) نوعی آگاهی مشترک و عمومی - با انتقال فرهنگ - با وراثت و باورها و ارزش‌های خود را به فرهنگ دیگر منتقل کند

(۳) نوعی آگاهی فردی و خصوصی - از طریق وراثت - با انتقال فرهنگ - وظایف و انتظارات جامعه را بشناسد

(۴) نوعی آگاهی مشترک و عمومی - با انتقال فرهنگ - از طریق وراثت - فرهنگ خود را حفظ کند

۶۵- مصادیق «الف»، «ب»، «ج» و «د» در جدول زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

ویژگی‌های تمامی پدیده‌های اجتماعی	(الف)	قابل تغییر برحسب شرایط و در زمینه‌های مختلف	(د)
(ب)	از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی‌اند.	(ج)	اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.

(۱) اقتصاد و عقاید و ارزش‌ها - نداشتن بُعد محسوس و عینی - نمادها و هنجارها - لایه‌های سطحی جهان اجتماعی

(۲) سیاست و تعلیم و تربیت - داشتن هویت معنایی و ذهنی - نمادها و هنجارها - لایه‌های عمیق جهان اجتماعی

(۳) تعلیم و تربیت و خانواده - نداشتن هویت معنایی و ذهنی - عقاید و ارزش‌ها - لایه‌های سطحی جهان اجتماعی

(۴) عقاید کلان و اقتصاد - داشتن بُعد محسوس و عینی - عقاید و ارزش‌ها - لایه‌های عمیق جهان اجتماعی

۶۶- به ترتیب تأثیر شناخت خداوند و فرشتگان و جهان ماوراءطبیعی در ارتباط با زندگی اجتماعی انسان‌ها چگونه است و کدام یک از موارد زیر، ویژگی «لایه‌های سطحی جهان اجتماعی» است؟

(۱) درهای آسمان را بر عدالت‌پیشگان می‌گشاید و ستم‌پیشگان را در قهر و انتقام الهی فرو می‌گذارد - به آسانی تغییر نمی‌کنند ولی تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید می‌آورد.

(۲) با آن‌که پدیده‌های طبیعی‌اند، تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند - بخش‌هایی که تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر جهان اجتماعی دارند و با حذف آن‌ها جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.

(۳) کنش‌های اجتماعی آدمیان را دگرگون می‌سازد و آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را تغییر می‌دهد - بخش‌هایی که می‌توانند حذف شوند و با حذف آن‌ها، جهان اجتماعی تداوم می‌یابد.

(۴) موجودات ماوراءطبیعی به واسطه ارتباطی که با زندگی اجتماعی انسان پیدا می‌کنند، در گستره جهان اجتماعی قرار می‌گیرند - هم تأثیرات محدودتری دارند و هم کم‌تر در معرض تغییرند.

۶۷- مردم‌شناسان بر چه اساسی از جهان‌های اجتماعی متفاوت هم‌چون جهان غرب، اسلام و چین یاد می‌کنند؟

(۱) جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند و فرهنگ‌ها و تمدن‌ها براساس آرمان‌ها و ارزش‌های خود، تحولاتی را دنبال می‌کنند و مسیرهای مختلفی را می‌پیمایند.

(۲) همه جهان‌های اجتماعی شبیه یک‌دیگرند و بر همین اساس، هر کدام می‌توانند مسیر یکسانی را طی کنند و تفاوتشان با یک‌دیگر از نوع تفاوت موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود می‌باشد.

(۳) جهان‌های اجتماعی مختلف با روابط متقابلی که دارند، می‌توانند از تجربیات یک‌دیگر استفاده نمایند. در نتیجه هر کدام می‌توانند با حفظ هویت خود، مسیر دیگری را دنبال کنند.

(۴) بعضی از آن‌ها در این مسیر، براساس ارزش‌ها و آرمان‌های خود حرکت می‌کنند و جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده‌اند، باید مسیر جوامع پیشرفته را دنبال کنند.

۶۸- به ترتیب منظور از «جهان متجدد» و «زوال عقلانیت ذاتی» چیست؟

(۱) اروپای پنج قرن اخیر - در جهان متجدد، عناصر معنوی و مقدس طرد می‌شوند. جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار و کنترل بشرند.

(۲) جهان غرب بعد از رنسانس - جهان متجدد، فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علومی را که از روش‌های فراتجربی استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد.

(۳) اروپای پنج دهه اخیر - در جهان متجدد، کنش‌هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی تعقیب می‌کنند، به شدت رواج می‌یابند.

(۴) جهان غرب چهارصد سال اخیر - رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن، برای تسلط بر طبیعت و جامعه را گویند که در جهان متجدد، آدمیان متوجه اهداف دنیوی هستند.

۶۹- به ترتیب، جاهای خالی هریک از عبارت‌های زیر با کدام مفاهیم تکمیل می‌شوند؟

(الف) در دیدگاه ، برخی فرهنگ‌ها زمانی طولانی دوام می‌آورند و برخی دیگر پس از مدتی از بین می‌روند.

(ب) هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است.

(ج) تفاوت‌هایی که مربوط به و عناصر محوری باشد، آن را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند.

(د) جهان‌های اجتماعی مختلف را می‌توان براساس ارزیابی کرد.

(۱) جهان‌های اجتماعی متنوع - آگاهی و اراده - لایه‌های سطحی جهان اجتماعی - اقداماتی که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیر می‌گذارند

(۲) جهان‌های اجتماعی در طول هم - آگاهی و اراده - لایه‌های عمیق جهان اجتماعی - ارزش‌ها و آرمان‌های آن جهان اجتماعی

(۳) خطی به تاریخ بشر - مشارکت اجتماعی - لایه‌های سطحی جهان اجتماعی - پیامدها و الزام‌های آن جهان اجتماعی

(۴) جهان‌های اجتماعی در عرض هم - مشارکت اجتماعی - لایه‌های عمیق جهان اجتماعی - فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که به دنبال می‌آورند

۷۰- به ترتیب هر یک از عبارت‌های «طبیعت، هیچ‌گونه معنا، هدف و غایتی ندارد»، «عقاید و ارزش‌های آن، مربوط به همین جهان است»، «با

طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره‌وری معقول انسان از طبیعت را دور از دسترس می‌سازد» و «زندگی این جهان را در سایه

حیات برتر، مقدس و متعالی می‌گرداند» به کدام نوع جهان‌های اجتماعی برمی‌گردد؟

(۱) جهان اجتماعی اساطیری - جهان اجتماعی دنیوی - جهان اجتماعی متجدد - جهان توحیدی

(۲) فرهنگ سکولار - فرهنگ دنیوی - فرهنگ اساطیری - فرهنگ سکولار

(۳) جهان اجتماعی دنیوی - فرهنگ سکولار - جهان اساطیری - جهان معنوی

(۴) فرهنگ اساطیری - جهان اجتماعی متجدد - جهان اجتماعی متجدد - جهان اجتماعی اساطیری

منطق

۷۱- کدام یک از موارد زیر در ارتباط با علم منطق نادرست است؟

(۱) هدف منطق جلوگیری از خطای اندیشه است اما تأکید منطق بر آموزش شیوه درست اندیشیدن است.

(۲) منطق، ابزاری برای سنجش درستی یا نادرستی استدلال‌ها براساس مواد، محتوا و موضوع آن‌ها نیست.

(۳) فراگیری دانش منطق، توانایی تشخیص مغالطات و خطاهای استدلالی را در افراد جامعه تقویت می‌کند.

(۴) منطق برای این ابداع شده که با ارائه روش اندیشیدن، امکان تشخیص خطاها را سریع‌تر و دقیق‌تر کند.

۷۲- کدام عبارت، تمایز بین تصور و تصدیق را به نحو مناسب‌تری بیان می‌کند؟

(۱) گاهی در تصور معلوم، گوینده اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهد یا از آن سلب می‌کند.

(۲) در صدور هر حکمی، به واقعیت داشتن یا نداشتن و یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم.

(۳) ادراک عبارت «مربع نوعی متوازی‌الاضلاع است» در مقابل ادراک ساده بدون حکم قرار دارد.

(۴) گاهی در تصدیق معلوم، ذهن ما بدون ترکیب دو تصور با یک‌دیگر، حکمی را صادر می‌کند.

۷۳- با توجه به تقسیم‌بندی دلالت لفظ بر معنا، کدام گزینه درست است؟

(۱) برخی از واژه‌ها را می‌توان در عبارت‌های مختلف به دلالت مطابقی، تضمنی و التزامی به کار برد.

(۲) بدون فهم معنای اصلی و دلالت مطابقی یک واژه، درک دلالت التزامی آن واژه، امری ممکن است.

(۳) بسیاری از واژه‌ها مانند «شیر» تنها دلالت مطابقی دارند و هیچ گونه دلالت تضمنی یا التزامی ندارند.

(۴) دلالت تضمنی همواره بر جزء معنای اصلی دلالت می‌کند، مانند این که بگوییم «از او دست شستم».

۷۴- اگر کسی بگوید «باران آمد»، احتمال بروز مغالطه در این سخن، بیشتر شبیه به کدام یک از موارد زیر است؟

(۱) آقای محمدی، همیشه در جلسات ما دست‌باز حاضر می‌شود.

(۲) مادرم! نگران نباش. من امروز با قدرت به مسابقه می‌روم.

(۳) من خودم شاهدیم که معلم به دانش‌آموز مشتاق درس می‌داد.

(۴) علی با خوشحالی به حسن گفت که او برنده شده است.

۷۵- کدام گزینه درباره عبارت «در نمایشگاه، خودروهای داخلی و وارداتی در دو سالن کاملاً مجزا به نمایش گذاشته شده‌اند» قابل پذیرش است؟

- (۱) بیشترین مفاهیم کلی و کم‌ترین مفاهیم جزئی را می‌توان یافت.
- (۲) فرض مفاهیم خارجی برای برخی از مفاهیم آن غیرممکن است.
- (۳) بیشترین مفاهیم جزئی و کم‌ترین مفاهیم کلی را می‌توان یافت.
- (۴) مفاهیمی دارد که فقط می‌توان مصادیق متعدد برایشان فرض کرد.

۷۶- در عبارت زیر، کدام یک از نسبت‌های چهارگانه، بیش از بقیه قابل مشاهده است؟

«کتاب‌ها به دو دسته داستانی و غیرداستانی تقسیم می‌شوند؛ که کتاب‌های غیرداستانی عبارت‌اند از: روان‌شناسی، فلسفه و فیزیک.»

- (۱) عموم و خصوص مطلق (۲) تباین (۳) تساوی (۴) عموم و خصوص من‌وجه

۷۷- با توجه به نقش نسبت‌های چهارگانه در طبقه‌بندی مفاهیم، کدام عبارت درست نیست؟

- (۱) ساختار دسته‌بندی باید به شکل درختی باشد که از یک ریشه اصلی (مفاهیم کلی) شروع شده و به شاخه‌ها و برگ‌های جزئی‌تر (مفاهیم خاص) ختم می‌شود.

(۲) مفاهیم سطح پایین‌تر باید نمونه‌ها یا انواعی از مفهوم سطح بالاتر خود باشند؛ به گونه‌ای که بتوان گفت «هر الف ب است»، اما نه لزوماً برعکس.

(۳) هر طبقه از مفاهیم، نسبت به مفاهیم زیرمجموعه خودشان در طبقات پایین‌تر، نباید هیچ اشتراک مصداقی یا مفهومی داشته باشند.

(۴) مفاهیم در سطوح بالاتر باید جامع و کلی باشند و به تدریج با پایین آمدن در سلسله‌مراتب، به مفاهیم خاص‌تر و جزئی‌تر برسیم.

۷۸- کدام تعریف از جهت شرایط تعریف صحیح، با بقیه متفاوت است؟

- (۱) خودرو: وسیله‌ای نقلیه است که با مصرف بنزین یا گازوئیل حرکت می‌کند.
- (۲) تلفن همراه هوشمند: وسیله‌ای الکترونیکی با قابلیت برقراری ارتباط است.
- (۳) صندلی: وسیله‌ای چوبی یا آهنی است که برای نشستن به کار برده می‌شود.
- (۴) کتاب: مجموعه‌ای از صفحات مکتوب است که بین دو جلد قرار گرفته‌اند.

۷۹- کدام گزینه، یک «تعریف مفهومی» کامل برای واژه «دانشجو» ارائه می‌دهد، به طوری که شرایط تعریف صحیح درباره آن صادق باشد؟

- (۱) فردی است که در یک مرکز علمی معتبر تحصیل یا تحقیق می‌کند.
- (۲) کسی است که در یک مرکز آموزش عالی مشغول به تحصیل است.
- (۳) انسانی است که برای کسب علم و دانش در کلاس حضور می‌یابد.
- (۴) فردی است که در یک دانشگاه دولتی روزانه تحصیل می‌کند.

۸۰- کدام گزینه، مهم‌ترین دلیل برای استفاده از چندین تعریف مختلف برای یک مفهوم واحد را بیان می‌کند؟

- (۱) تنها روش ممکن برای تعریف کردن مفاهیم پیچیده محسوب می‌شود.
- (۲) توانایی تعریف‌کننده در ارائه تعاریف متنوع و مختلف را نشان می‌دهد.
- (۳) تا مخاطب از بین آن‌ها، یکی را به عنوان تعریف نهایی انتخاب کند.
- (۴) ترکیب انواع تعریف با یک‌دیگر به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می‌کند.

نظر سنجی آزمون های سراسری گاج

دانش آموز گرامی؛

لطفا بعد از پایان آزمون، به سوالات ۱ تا ۱۰ در قسمت نظر سنجی با دقت پاسخ دهید.

۱. سطح سوالات آزمون را چطور ارزیابی می کنید؟

۱- خیلی خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۲. نظم و هماهنگی آغاز آزمون را چگونه دیدید؟

۱- خیلی خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۳. آیا از کیفیت دفترچه ها رضایت دارید؟

۱- بله ۲- خیر

۴. آیا زمان بندی آزمون با حجم سوالات متناسب بود؟

۱- بله ۲- خیر

۵. طبق مقررات آزمون های گاج، باید دفترچه پاسخ تشریحی فقط پس از آزمون توزیع شود.

در حوزه شما، توزیع دفترچه پاسخ تشریحی به درستی انجام شد؟

۱- بله ۲- خیر

۶. عملکرد مراقبان آزمون را چگونه ارزیابی می کنید؟

۱- خیلی خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۷. آیا در حوزه شما، داوطلبان قبل از پایان زمان مجاز آزمون می توانستند محل را ترک کنند؟

۱- بله ۲- گاهی اوقات ۳- به ندرت ۴- خیر

۸. از چه طریقی با آزمون های گاج آشنا شده اید؟

۱- معرفی دوستان ۲- تبلیغات فضای مجازی ۳- مشاور تحصیلی ۴- ثبت نام مدارس

۹. تا به حال از کدامیک از خدمات گاج استفاده کرده اید؟

۱- گاج مارکت ۲- گاجینو ۳- دکتر IQ ۴- هر سه

۱۰. به طور کلی کیفیت برگزاری آزمون امروز را چطور ارزیابی می کنید؟

۱- خیلی خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

آزمون شماره (۱۲)
جمعه
۱۴۰۴/۰۹/۲۱

دفترچه
شماره ۲

آزمون‌های سراسر گاج

گزینه درست را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵
پاسخنامه دهم انسانی
دوره دوم متوسطه

برای ورود به
مدرسه مجازی گاج
اسکن کنید.

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۸۰	مدت پاسخگویی: ۸۵ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال از تا	مدت پاسخگویی
۱	ریاضیات	۱۰	۱	۱۵ دقیقه
۲	اقتصاد	۱۰	۱۱	۱۰ دقیقه
۳	علوم و فنون ادبی	۱۰	۲۱	۱۰ دقیقه
۴	زبان عربی (اختصاصی)	۱۰	۳۱	۱۰ دقیقه
۵	تاریخ	۱۰	۴۱	۱۰ دقیقه
۶	جغرافیا	۱۰	۵۱	۱۰ دقیقه
۷	جامعه‌شناسی	۱۰	۶۱	۱۰ دقیقه
۸	منطق	۱۰	۷۱	۱۰ دقیقه

۴/۵

$$(x-2)\left(\frac{1}{x-1} + \frac{1}{x-5}\right) = (x-2)\left(\frac{x-5+x-1}{(x-1)(x-5)}\right)$$

$$= (x-2)\left(\frac{2x-6}{(x-1)(x-5)}\right) = 0$$

$$\Rightarrow (x-2)(2x-6) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=2=\alpha \\ x=3=\beta \end{cases} \Rightarrow \alpha+\beta=5$$

دورسنامه

برای حل معادله گویای $\frac{A}{B} + \frac{C}{D} = 0$ ابتدا مخرج مشترک گرفته و سپس بعد از ساده کردن، صورت آن را برابر صفر قرار می‌دهیم. یک کسر زمانی صفر است که صورت آن صفر باشد.

۴/۶

فرض می‌کنیم $2x+x^2=t$ ، بنابراین داریم:

$$\frac{6}{3+t} = 2-t \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 6 = (3+t)(2-t)$$

$$\Rightarrow 6 = 6 + 2t - 3t - t^2 \Rightarrow t^2 + t = 0 \Rightarrow \begin{cases} t=0 \\ t=-1 \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x^2 + 2x = 0 \Rightarrow x(x+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=0 \text{ (قق)} \\ x=-2 \text{ (قق)} \end{cases} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x^2 + 2x = -1 \Rightarrow x^2 + 2x + 1 = 0 \Rightarrow (x+1)^2 = 0 \Rightarrow x = -1 \text{ (قق)} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \text{مجموع جواب‌ها} = 0 + (-1) + (-2) = -3$$

دورسنامه

۱) برای حل معادله گویای $\frac{A}{B} = \frac{C}{D}$ می‌توان از طرفین وسطین به صورت $AD=BC$ کمک گرفت.

۲) در حل معادلات شامل عبارت‌های مشترک می‌توان با تغییر متغیر معادله، آن را به معادله ساده‌تری تبدیل کرد.

۳) در حل معادلات گویا حتماً باید جواب‌ها چک شود که مخرج‌ها را صفر نکنند.

۱/۷

$$\frac{x+1}{2} + \frac{1}{x-2} = \frac{x+2}{x-2} \xrightarrow{\times 2(x-2)} (x+1)(x-2) + 2 = 2(x+2)$$

$$x^2 - 2x + x - 2 + 2 = 2x + 4 \Rightarrow x^2 - x - 2x + 4 = 0$$

$$\Rightarrow x^2 - 3x - 4 = 0 \Rightarrow (x-4)(x+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=4 \text{ قابل قبول} \\ x=-1 \text{ قابل قبول} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \frac{1}{3} = \text{معکوس مجموع} \Rightarrow 4 + (-1) = 3 \Rightarrow \text{مجموع جواب‌ها}$$

دورسنامه

برای حل معادلات گویا ابتدا بین مخرج‌ها ک.م.م گرفته، سپس طرفین معادله را در ک.م.م مخرج‌ها (مخرج مشترک) ضرب می‌کنیم تا مخرج‌ها از بین بروند، سپس با حل معادله حاصل، ریشه‌ها را می‌یابیم. ریشه‌ای قابل قبول است که هیچ مخرجی را صفر نکند.

$$f(x) = 3x + 6 - 2f(1)$$

$$x=1 \Rightarrow f(1) = 3 + 6 - 2f(1) \Rightarrow 3f(1) = 9 \Rightarrow f(1) = 3$$

$$\Rightarrow f(x) = 3x + 6 - 6 = 3x$$

$$x=0 \Rightarrow f(0) = 3 \times 0 = 0$$

دورسنامه

در تابع $y=f(x)$ ، مقدار $f(k)$ از جای‌گذاری k به جای همه متغیرهای x در ضابطه f تابع به دست می‌آید.

ریاضیات

۳/۱

روزهای هفته	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه
تعداد تولید	x	$2x$	$4x$	$8x$

$$\Rightarrow 16x + 4x = x + 2x + 8x + 90$$

$$\Rightarrow 20x - 11x = 90 \Rightarrow 9x = 90 \Rightarrow x = 10$$

$$\Rightarrow \text{تولید کل هفته} = x + 2x + 4x + 8x + 16x = 31x$$

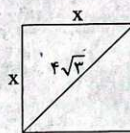
$$x=10 \Rightarrow 31(10) = 310$$

دورسنامه

برای حل یک معادله درجه اول، ابتدا جملات معلوم و مجهول را در دو طرف تساوی جدا کرده و پس از ساده کردن به شکل $Ax=B$ درمی‌آوریم، سپس طرف معلوم را بر ضریب مجهول تقسیم می‌کنیم.

$$x = \frac{B}{A}$$

۲/۲ اندازه قطر مربع به ضلع x برابر $4\sqrt{3}$ است.

$$\Rightarrow x^2 + x^2 = 48 \Rightarrow 2x^2 = 48 \Rightarrow x^2 = 24 \Rightarrow x = \sqrt{24} = 2\sqrt{6}$$

$$\text{محیط} = 4 \times (\text{اندازه ضلع}) = 4(2\sqrt{6}) = 8\sqrt{6}$$

دورسنامه

در یک مثلث قائم‌الزاویه به اضلاع قائمه a و b وتر c ، بین اضلاع رابطه فیثاغورس به صورت $c^2 = a^2 + b^2$ برقرار است.

۱/۳

$$\left\{ \begin{aligned} \text{مساحت مستطیل} &= (2x-5)(x-2) = 2x^2 - 4x - 5x + 10 \\ &= 2x^2 - 9x + 10 \end{aligned} \right.$$

$$\left\{ \begin{aligned} \text{مساحت مثلث} &= \frac{1}{2}(2x)(x-2) = x^2 - 2x \end{aligned} \right.$$

$$\xrightarrow{\text{مساحت‌ها برابر}} 2x^2 - 9x + 10 = x^2 - 2x \Rightarrow x^2 - 7x + 10 = 0$$

$$\Rightarrow (x-2)(x-5) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=2 \text{ غیر قابل قبول} \\ x=5 \end{cases}$$

بنابراین دو ضلع قائم مثلث ۳ و ۱۰ می‌باشد و وتر آن برابر است با:

$$a^2 = 100 + 9 = 109 \Rightarrow a = \sqrt{109}$$

$$\text{محیط مثلث} = 3 + 10 + \sqrt{109} = 13 + \sqrt{109}$$

دورسنامه

برای یافتن ریشه‌های معادله درجه دوم به روش تجزیه می‌توان با کمک اتحاد یک جمله مشترک عبارت $x^2 - (a+b)x + ab = 0$ را به $(x-a)(x-b) = 0$ تبدیل کرد، ریشه‌ها در این حالت به صورت $x=a$ و $x=b$ می‌باشند.

۲/۴

$x=m$ جواب معادله است، پس در معادله صدق می‌کند:

$$x=m \Rightarrow -4m^2 + m + 2 = 0 \Rightarrow -4m^2 + m = -2(*)$$

$$-4m^2 + m - 3 \stackrel{(*)}{=} -2 - 3 = -5$$

دورسنامه

ریشه‌های یک معادله همواره در معادله صدق می‌کنند.

اقتصاد ۳

- وقتی بین دو فرصت در زندگی، یکی را انتخاب می‌کنیم، طبیعتاً منافع فرصتی را که انتخاب نکرده‌ایم، از دست می‌دهیم. در اقتصاد به این منافع از دست رفته که به خاطر انتخاب فرصت اول به دست نیامده‌اند، «هزینه فرصت از دست رفته» یا به اختصار «هزینه فرصت» گفته می‌شود.
- تعریف هزینه فرصت: هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما هنگام انتخاب از دست داده‌اید.
- دغدغه اصلی افراد، استفاده از بهترین فرصت‌ها برای بهره‌مندی بیشتر از موقعیت‌های موجود است. هر چه هزینه فرصت از دست رفته کم‌تر باشد، به این معنا است که گزینه بهتری را انتخاب کرده‌ایم.

۱۳/۳ الف) سهم آقای B از کل سهام برابر است با ۴۳ درصد، پس او ۴۳ درصد از کل سهام را به دست می‌آورد.

$$\frac{43}{100} \times 180,000 = 77,400$$

ب) نفر چهارم که به آنان اضافه شده است، ۱۵ درصد سهام شخص C را خریده، پس باید ابتدا سهام فرد C را محاسبه کنیم و بعد ۱۵ درصد از آن را به دست آوریم:

$$55 - (12 + 13) = 30$$

$$\frac{45}{100} \times 180,000 = 81,000$$

$$81,000 \times \frac{15}{100} = 12,150$$

دوستنامه

فرمول‌های مهم شرکت سهامی

ارزش هر برگه سهم $\times$ تعداد کل سهام شرکت = ارزش کل سرمایه شرکت
تعداد سهام خریداری شده $\div$ قیمت کل سهام خریداری شده = ارزش هر سهم
 $100 \times \frac{\text{تعداد سهام سهامدار}}{\text{تعداد کل سهام}} = \text{درصد مالکیت سهامدار}$

۱۴/۲ الف) «منافع مالیاتی» جزء مزایای کسب و کارهای شخصی است، زیرا صاحبان این کسب و کارها فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌پردازند.
ب) کمیابی منابع، هر جامعه را با مبادله مواجه می‌سازد. اگر منابع بیشتری برای تولید یک کالا و خدمات اختصاص داده شود، منابع کم‌تری برای تولید کالا و خدمات دیگر باقی می‌ماند. حتی اگر یک کشور، کالاهایی را از دیگر کشورها بخرد، هنوز با کمیابی و مبادله مواجه است.

دوستنامه

مزایای کسب و کار شخصی	معایب کسب و کار شخصی
راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک	بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی‌گردد، حتی در ناخوشی و سفر)
آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و ...)	مشکل تأمین مالی (پس‌انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)
مالکیت کامل سود	مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی‌ها و دعاوی
منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌دهید)	

۹/۳ گزینه‌ها را در تابع جای‌گذاری می‌کنیم، فقط گزینه (۳) برقرار است.

$$f(x) = \frac{x}{2} + 3 \Rightarrow \begin{cases} f(2x+4) = \frac{2x+4}{2} + 3 = x+2+3 = x+5 \\ f(2x) = \frac{2x}{2} + 3 = x+3 \end{cases}$$

۱۰/۱

$$\begin{cases} f(1) = a+b \\ f(-1) = -a+b \end{cases} \\ f(1) - f(-1) = 6 \Rightarrow a+b - (-a+b) = a+b+a-b = 6 \\ \Rightarrow 2a = 6 \Rightarrow a = 3$$

اقتصاد

۱۱/۲ الف) قیمت هر کالا $\times$ تعداد محصولات = درآمد
تومان $x = 2600 \times 1,500,000 = 3,900,000,000$
هزینه‌های سالانه آشکار:

$$126,000,000 + 350,000,000 + 280,000,000 + (1,500,000 \times 12) + 156,000,000$$

نکته: چون ماشین‌آلات متعلق به خود تولیدکننده است هزینه‌ای پرداخت نمی‌شود، اما سود حاصل از اجاره دادن از دست می‌رود و به عنوان هزینه فرصت در نظر گرفته می‌شود.

دقت کنید: اجاره ماشین‌آلات به عنوان بخشی از هزینه‌های آشکار در نظر گرفته نمی‌شود.

هزینه آشکار - درآمد = میزان سود بدون در نظر گرفتن هزینه‌های پنهان
تومان $\Rightarrow 3,900,000,000 - 1,102,000,000 = 2,798,000,000$
ب) برای محاسبه این قسمت باید از سود که در واقع همان درآمد منهای هزینه‌های مستقیم یا آشکار است، هزینه‌های غیرمستقیم را نیز کم کنیم تا سود با توجه به همه هزینه‌های تولید محاسبه گردد:
هزینه فرصت - سود بدون توجه به هزینه فرصت = سود با توجه به هزینه فرصت
تومان $x = 2,798,000,000 - 410,000,000 = 2,388,000,000$

دوستنامه

کل محصول $\times$ قیمت = درآمد
 > 0 هزینه - درآمد = سود
 < 0 هزینه - درآمد = زیان
+ اجاره یا خریداری محلی به عنوان مغازه = هزینه‌های مستقیم
اجاره یا خریداری ماشین‌آلات و سایر سرمایه‌های فیزیکی + هزینه حمل و نقل + هزینه استهلاک + هزینه خرید مواد اولیه + حقوق یا دستمزد کارگران یا کارمندان
هزینه فرصت = هزینه‌های غیرمستقیم
هزینه‌های مستقیم - درآمد = سود حسابداری
هزینه‌های غیرمستقیم - (هزینه‌های مستقیم - درآمد) = سود اقتصادی
سود حسابداری
هزینه‌های غیرمستقیم (هزینه فرصت) + سود اقتصادی = سود حسابداری $\Rightarrow$

۱۲/۴ هزینه فرصت یک انتخاب به معنای از دست دادن بهترین گزینه‌ای که بعد از انتخاب گزینه اصلی وجود دارد، است. در اصل بهترین گزینه بعدی را که می‌توانیم آن را انتخاب کنیم، از دست داده‌ایم.

دوستنامه

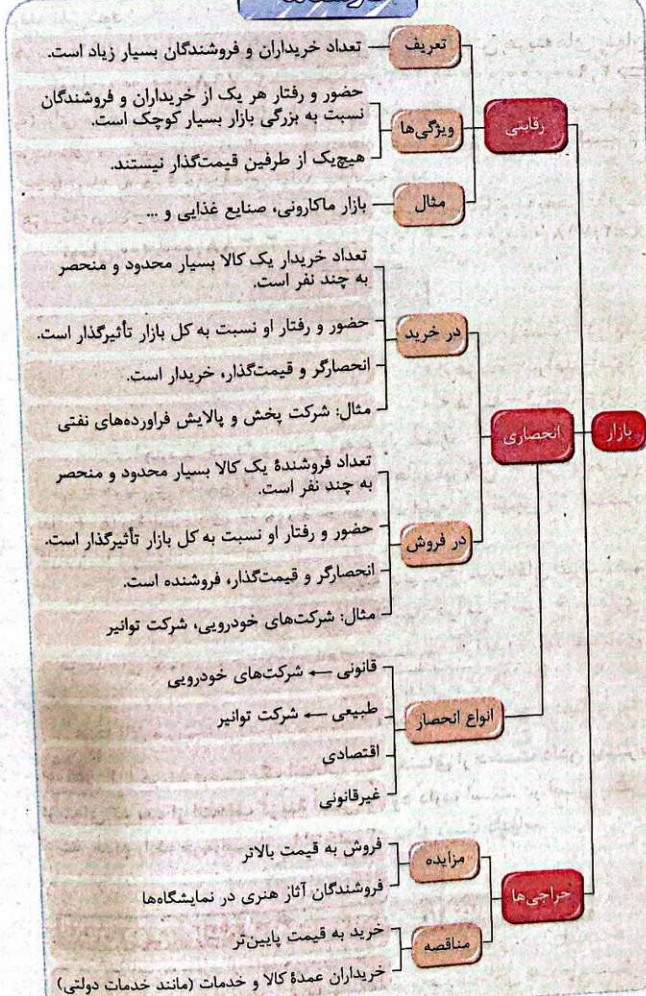
قانون دوم: هزینه فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید.

- هر انتخاب مستلزم از دست دادن انتخاب یا انتخاب‌های دیگر است.
- افراد و جوامع به دلیل کمیابی منابع و امکانات، با هر انتخابی، «بده - بستان» می‌کنند. (چیزی را انتخاب می‌کنند و چیزی یا چیزهایی دیگر را از دست می‌دهند).

۱۶ الف (الف) کالای مکمل، مفهومی در علم اقتصاد است که در برابر کالای جانشین بیان می‌شود. کالای مکمل به کالاهایی گفته می‌شود که به صورت تکمیلی و با هم مصرف شوند تا یک نیاز مشخص را برطرف سازند. مانند قند و چای، مسواک و خمیردندان، تفنگ و گلوله تفنگ، اتومبیل و بنزین. گفتنی است که افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش در میزان تقاضا برای کالای دیگر خواهد شد و برعکس کاهش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث افزایش در میزان تقاضا برای کالای مکملش خواهد شد. به عنوان مثال افزایش قیمت بنزین باعث کاهش تقاضا برای اتومبیل خواهد شد. یا کاهش قیمت انرژی الکتریکی باعث افزایش استفاده از لوازم برقی می‌گردد.

(ب) در بازار هر محصول، گاه تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار هر یک از عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک خواهد بود و در عمل، هیچ‌یک از طرفین به تنهایی در شکل‌گیری قیمت تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت‌گذار» نیستند. در این صورت، بازار را به اصطلاح «بازار رقابتی» می‌نامند. بازار محصولاتی چون ماکارونی معمولاً رقابتی است. برخی دیگر از انواع بازارها را هم می‌توان در قالب حراجی‌ها دید که به دو صورت مزایده و مناقصه مشاهده می‌شود. فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه‌ها و حراجی‌ها، مزایده و خریداران عمده کالا و خدمات، مناقصه برگزار می‌کنند.

دروسنامه

۱۵ الف چنان چه بخواهیم به صورت کامل به تولید کالای A بپردازیم، ۳۵۰ عدد کالا تولید می‌شود که درآمد برابر است با:

$$350 \times 50,000 = 17,500,000$$

(ب) چنان چه بخواهیم ۳۵۰ عدد کالای B تحویل دهیم و تولید کنیم، باید تولید کالای A را به ۱۵۰ عدد برسانیم که در آن صورت هزینه فرصت ما ۱۵۰ عدد کالای A است که از دست می‌دهیم. (نسبت به تولید ۳۰۰ عدد کالای A محاسبه کردیم.)

دروسنامه

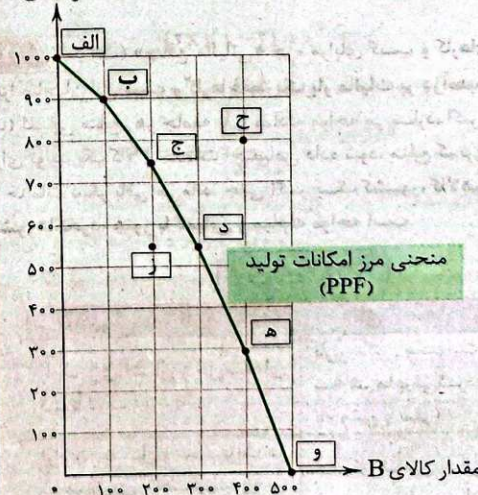
رسم منحنی مرز امکانات تولید

- شرکتی را تصور کنید که فقط دو کالای A و B را تولید می‌کند.
- اگر این شرکت همه منابع کمیاب را فقط برای تولید کالای A به کار گیرد، حداکثر ۱۰۰۰ واحد از این کالا را در هفته تولید خواهد کرد. (نقطه «الف»)
- اگر این شرکت همه منابع کمیاب را فقط برای تولید کالای B به کار گیرد، حداکثر ۵۰۰ واحد از این کالا را در هفته تولید خواهد کرد. (نقطه «و»)
- مابقی نقاط نیز نشان می‌دهد که منابع کمیاب بین تولید این دو کالا چگونه تقسیم شده است.

به عنوان مثال:

- در نقطه «ب» ۹۰۰ واحد از کالای A و ۱۰۰ واحد از کالای B تولید می‌شود.
- در نقطه «ه» ۴۰۰ واحد از کالای B و ۳۰۰ واحد از کالای A تولید می‌شود.
- (در نقطه «ب» بیشتر منابع به تولید کالای A اختصاص یافته و در نقطه «ه» بیشتر منابع صرف تولید کالای B شده است.)
- به خطی که از اتصال این نقاط به دست می‌آید، مرز امکانات تولید گفته می‌شود.
- نقاط خارج از مرکز (مانند نقطه «ج»)، غیرقابل دستیابی هستند و منابع کافی برای تولید آن‌ها وجود ندارد.

مقدار کالای A

تفسیر نقاط منحنی مرز امکانات تولید:

- نقاط روی منحنی ← تولید کارا و بهینه
- نقاط خارج از منحنی ← آرزوی کشور یا شرکت و عدم دسترسی به این نقاط با منابع موجود فعلی
- نقاط داخلی منحنی ← تولید ناکارا و غیربهینه

۱- به جای صبر در تحصیل و بهره‌مندی از منافع آتی آن، سراغ کارهای کم‌ارزش آتی می‌رویم!	۳- بی‌صبری زیاد
۲- برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی می‌رویم!	
۱- وقتی خوش‌بینی زیاد درباره درآمد آینده داریم و پس‌انداز کم‌تری برای نیازهای آتی می‌کنیم.	۴- اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
۲- وقتی در زمینه‌های پرخطر بودن، بدون آمادگی لازم سرمایه‌گذاری می‌کنیم.	
۱- هنگامی که با چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده تصمیم می‌گیریم!	۵- چسبیدن به وضعیت فعلی

۱۹/۲ الف) کارآفرینان با نوآوری و خطرپذیری، محصول جدیدی را تولید می‌کنند و یا راه‌های جدیدی برای تولید محصول کشف می‌کنند.
ب) قیمت یا اجاره برای زمین و سرمایه فیزیکی و مزد یا حقوق برای نیروی انسانی پرداخت می‌شود.

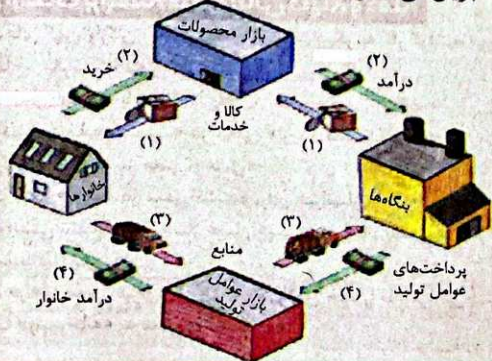
ج) اگر بخواهیم به صورت کلی تفاوت مفهومی شکل‌های مختلف کسب و کار را درک کنیم، باید تنها به این سؤال پاسخ بدهیم که مالک محصول یا کالای (نهایی) که به مشتری عرضه می‌شود، کیست؟ یک نفر یا چند نفر هستند و چگونه درآمد یا سود باید تقسیم شود؟ همین سؤال ساده و پاسخ آن، بیانگر مفهومی است به نام سازمان تولید.

۲۰/۲ X ← نیمه بالایی نمودار ← بازار محصولات
Y ← نیمه پایینی نمودار ← بازار عوامل تولید
Z ← درآمد خانوارها

درسنامه

جریان چرخشی ساده

در نمودار جریان چرخشی ساده، خانوارها، کالاهای و خدمات را از بنگاه‌ها خریداری می‌کنند و بنگاه‌ها منابع را از خانوارها اجاره یا خریداری می‌کنند. در نیمه بالایی نمودار و در بازار محصولات، خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشنده‌اند. پیکان‌های شماره (۱) در نمودار، جریان کالا و خدمات را از بنگاه‌ها به خانوارها نشان می‌دهد و در پیکان‌های شماره (۲) پرداخت پول بابت کالا و خدمات خریداری شده در جهت مخالف جریان کالا و خدمات جریان می‌یابد. این پول با عبور از بازار محصولات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود. نیمه پایینی نمودار مربوط به مبادلات بازار عوامل تولید است، جایی که در آن منابع تولید در برابر پول مبادله می‌شود. پیکان‌های شماره (۳) در نمودار، جریان فروش عوامل تولید از سمت خانوارها به سمت بنگاه‌ها را نشان می‌دهد و پیکان‌های شماره (۴) پرداخت‌های عوامل تولید تحت عنوان اجاره، بهاء، دستمزد و یا حقوق است که از سمت بنگاه‌ها به سمت خانوارها جریان می‌یابد و خانوارها به عنوان درآمد، آن را دریافت می‌کنند.

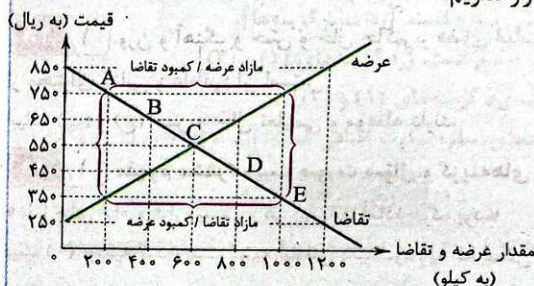

۱۷/۱ گوشت قرمز و سویا دو کالای جانشین هستند، یعنی با افزایش قیمت یکی از آن‌ها، تقاضا برای دیگری افزایش می‌یابد و منحنی به سمت راست منتقل می‌شود. در این سؤال نیز منحنی به سمت راست منتقل شده است.

درسنامه

بازار

• نمودار زیر مربوط به عرضه و تقاضای یک کالای خاص در بازار است.
• با توجه به نمودار رسم‌شده، سطح قیمت ۵۵۰ ریال را که به‌ازای آن مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر می‌شوند، «قیمت تعادلی» می‌نامند و ۶۰۰ کیلو مقدار تعادلی است. در این سطح از قیمت، دریافتی تولیدکننده به حداکثر می‌رسد چراکه برای تمامی کالاهای تولیدشده تقاضا وجود دارد و هیچ مازاد یا کمبودی در بازار نداریم.

• در سطوح قیمت کمتر از قیمت تعادلی (۲۵۰ و ۳۵۰ و ۴۵۰) با کمبود عرضه (مازاد تقاضا) روبه‌رو می‌شویم.

مثال: در سطح قیمت ۴۵۰ ریال، کمبود عرضه‌ای (مازاد تقاضا) معادل ۴۰۰ کیلو داریم:

$$۸۰۰ - ۴۰۰ = ۴۰۰$$

برای رسیدن به حالت تعادل، قیمت باید ۱۰۰ ریال افزایش یابد:

$$۵۵۰ - ۴۵۰ = ۱۰۰$$

• در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی (۶۵۰ و ۷۵۰ و ۸۵۰) با مازاد عرضه (کمبود تقاضا) روبه‌رو می‌شویم.

مثال: در سطح قیمت ۷۵۰ ریال، مازاد عرضه‌ای (کمبود تقاضا) معادل ۸۰۰ کیلو (۱۰۰۰ - ۲۰۰ = ۸۰۰) داریم. برای رسیدن به حالت تعادل، قیمت باید ۲۰۰ ریال (۷۵۰ - ۵۵۰ = ۲۰۰) کاهش یابد.

۱۸/۴ الف) تبلیغات مثبت یک کالا با فرض ثابت بودن قیمت باعث انتقال منحنی به سمت راست شده و تبلیغات منفی باعث انتقال به سمت چپ می‌شود.

ب) در این مورد با توجه به «بن تخفیف» به اثرگذاری حقه‌های فروش می‌رسیم، زیرا در اکثر اوقات این بن‌های تخفیف خیلی کارآمد نیستند.

درسنامه

اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری

اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری	مثال
۱- اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها	۱- جنس ۱۶۰ هزار تومانی با ۵۰٪ تخفیف را صرفاً به خاطر تخفیف، بر جنس ۸۰ هزار تومانی ترجیح دهیم! ۲- فقط به دلیل این‌که حراج یا فروش ویژه اعلام شده، خرید می‌کنیم.
۲- توجه به هزینه‌های هدررفته	۱- غذایی که سفارش داده شده را دوست نداریم؛ اما به خاطر پولی که داده‌ایم، تا آخرش می‌خوریم. ۲- دوره آموزش بی‌کیفیتی را چون پول داده‌ایم، تا آخر می‌رویم!

علوم و فنون ادبی

۴/۲۱

۲/۲۲

در نثر دوره سامانی هنوز آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن رایج نشده است.

دروسنامه

نثر دوره سامانی

- در عهد سامانی، نثر هم مانند شعر پارسی، رواج یافت و رونق گرفت.
- کتابهای متعددی در این دوره به زبان دری پدید آمد.
- نثر این دوره، ساده و روان است.
- موضوعهای نثر دوره سامانی حماسی، ملی و تاریخی است.
- هنوز آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن رایج نشده است.
- برخی از کتابهای نثر فارسی، در این دوره:

- ۱ شاهنامه ابومنصوری
- ۲ ترجمه تفسیر طبری
- ۳ تاریخ بلعی
- ۴ تاریخ الزسل و الملوك

۱/۲۳

۳/۲۴

در این دوره شعر مدحی و مدیحه سرایی رواج دارد.

دروسنامه

شعر در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم

- رایج ترین انواع شعر فارسی در این دوره، «حماسی»، «مدحی» و «غنائی» بود.
- حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید.
- شعر مدحی یا مدیحه سرایی نیز که از آغاز ادب فارسی به پیروی از شعر عربی معمول گشت، با شاعران بزرگ دریاری و مدح پادشاهان و رجال دربار جایگاه خود را پیدا کرد.
- شعر غنائی با دو شاعر مشهور، رودکی و شهید بلخی، قوت و استحکام یافت.
- شعر حکمی و اندرزی (تعلیمی) در این دوره به وجود آمد ولی در دوره سلجوقیان به پختگی رسید. آوردن موعظه و نصیحت در شعر فارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید و قطعه های کوتاهی سروده شد؛
- نخستین قصیده تمام و کمال با موضوع موعظه و نصیحت سروده «کسایی مروزی» بود و «ناصر خسرو» شیوه او را ادامه داد.
- داستان سرایی و قصه پردازی و آوردن حکایت ها و مثل ها نیز در شعر قرن چهارم آغاز شد.

۴/۲۵

ویژگی های زبانی کلیله و دمنه در سایر گزینه ها:

- (۱) جمع بستن واژه های خرگوش و پیل با «ان»
- (۲) کاربرد «را» در معنی «برای»
- (۳) کاربرد واژه های کهن «نتوان داشتن»

دروسنامه

برخی از نکات برجسته قلمرو زبانی کلیله و دمنه

- کاربردهای کهن واژگان که امروزه به گونه های دیگر به کار گرفته می شوند؛
- اشتراک، شاخ، بنگریست، نتوان دانست؛
- جمع کلمه «موش» با نشانه «ان»؛
- به کارگیری کلمه «بگسست» در معنی «بریده شد، شکست»؛
- به کارگیری «شهد» در معنی «عسل»؛
- کاربرد کلمه «قاتل» در معنی کشنده برای غیرانسان؛
- جدانویسی نشانه منفی ساز فعل «ن»؛ «نه اندیشید» که امروزه می نویسیم؛ نیندیشید؛
- کاربرد «را» به معنی «برای» در جمله: «خلاص خود را طریقی می جست»؛
- ترکیب «زنبورخانه» به معنی «لانه زنبور».

۴/۲۶ بررسی آرایه «واج آرایه: نغمه حروف» در سایر گزینه ها:

- (۱) تکرار صامت «ر» و «و»
- (۲) تکرار صامت «ب»
- (۳) تکرار صامت «غ» و «ق»

۳/۲۷

واژه هایی با ظاهر مشابه و معنای مشابه آرایه «واژه آرایه: تکرار» می سازند. اما اگر معنای واژگان متفاوت باشد «آرایه جناس» ساخته می شود.

بررسی معنی واژه های مشخص شده:

- (۱) روان: جاری / روان: روح
- (۲) روی: چهر / روی: امکان
- (۳) چنگ: هر دو مورد ساز موسیقی است.
- (۴) ضحاک: خندان / ضحاک: نام شخص

۱/۲۸

وزن و آهنگ و حس و حال حاکم بر فضای ابیات این گزینه متأثر از محتوای غنایی و عاطفی آن است.

ابیات (ب) و (ج) حس و حال تعلیمی و موعظه دارند.

۱/۲۹

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه های (۲)، (۳) و (۴): «دنیا جای آرام و قرار نیست و هر دم باید آماده مرگ بود».

بیت (۱) توصیه کرده است که به آبادانی دنیا نپردازید که امکان ویرانی آن زیاد است.

با توجه به این که در صورت پرسش از قید «کاملاً» استفاده شده، پس گزینه (۱) پاسخ است.

۲/۳۰

مفهوم بیت گزینه (۲): «خلاصی از درد و بلای عشق ممکن نیست و عاشق تا ابد گرفتار است».

گزینه های دیگر به این موضوع اشاره دارد که «در وادی عشق زنده ماندن ممکن نیست و عاشق در این راه جان می دهد».

زبان عربی (اختصاصی)

■ مناسب ترین گزینه را در جواب برای ترجمه یا تعریب یا واژگان یا مفهوم مشخص کن (۳۷ - ۳۱):

۱/۳۱

بررسی سایر گزینه ها:

الإعصار: گردباد [رد گزینه های (۲) و (۳)]

شخب: کشید؛ فعل ماضی است. [رد سایر گزینه ها]

قَذَفَها: آن ها را انداخت؛ فعل ماضی به همراه ضمیر متصل است. [رد گزینه های (۳) و (۴)]

دروسنامه

هرگاه اسم بعد از اسم اشاره دارای «ال» باشد، یک ترکیب داریم، نه جمله.

مثال:

هذا الإعصار الشدید: این گردباد شدید

و اگر اسم بعد از اسم اشاره بدون «ال» باشد، جمله کامل داریم.

مثال:

هذا إعصار شدید: این، گردباد شدیدی است

۴/۳۲

بررسی سایر گزینه ها:

لا أضدق: باور نمی کنم؛ مضارع منفی است. [رد سایر گزینه ها]

تیبأسون: ناامید می شوند؛ مضارع مثبت است. [رد گزینه های (۲) و (۳)]

أسرار: رازها؛ جمع است. [رد گزینه (۳)]

سنوات طویلة: سال های طولانی؛ ترکیب وصفی است. [رد سایر گزینه ها]

دورسنامه

هنگام ترجمه به نوع فعل‌ها (ماضی، مضارع، آینده، امر، نهی) و مثبت یا منفی بودن آن‌ها توجه کنیم.

مثال:

لَا أَصْدُقُ (مضارع منفی):

باور نکن * چون نهی است.

باور نکردم * چون ماضی است.

باور می‌کنم * چون مثبت است.

باور نمی‌کنم ✓ مضارع منفی

۲/۳۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

قَدَر: توانست؛ ماضی ساده است. [رد سایر گزینه‌ها]

الْمُتَّحِف: موزه‌ها؛ جمع است. [رد گزینه‌های (۱) و (۳)]

مُسْتَعِينًا: به کمک [رد گزینه‌های (۱) و (۳)]

دَلِيلُ السَّفَر: راهنمای سفر؛ ترکیب اضافی است. [رد گزینه‌های (۱) و (۴)]

دورسنامه

به ترکیب‌های اضافی در ترجمه توجه کنیم و این دو اسم را کنار هم و بدون فاصله بیاوریم.

مثال:

دَلِيلُ السَّفَر:

راهنما *

راهنما در سفر *

راهنمای سفر ✓

۳/۳۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) باران ← باران‌ها؛ «أمطار» جمع است. / برگ ← برگ‌ها؛ «أوراق» جمع است. / «درختان» اضافی است.

(۲) «این» اضافی است؛ این کیست: مَنْ ذَا الَّذِي

(۴) ضمیر «ها» ترجمه نشده است: پنجره‌های بزرگش

ترجمه درست: روشنایی وارد اتاق می‌شود از پنجره‌های بزرگش!

دورسنامه

هنگام ترجمه به جمع یا مفرد بودن اسم‌ها توجه کنیم. دقت به این‌که ضمیرها هم ترجمه شده باشند، بسیار مهم است.

مثال:

نَوَافِذُ الْكَبِيرَةِ:

پنجره بزرگ * چون «نوافذ» جمع است.

پنجره‌های بزرگ * چون ضمیر «ها» ترجمه نشده است.

پنجره‌های بزرگش ✓

۳/۳۵ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ظَاهِرَةٌ ← الظاهرة؛ «این پدیده» ترکیب است، نه جمله کامل. / حَذَّثْتُ ←

«تَحَدَّثْتُ: رُخ می‌دهد» فعل مضارع است. / عَشْرِينَ مَرَّةً ← عَشْرَ مَرَّاتٍ

(۲) يَحْدُثُ ← تَحْدُثُ؛ برای «هذه» که مؤنث است، فعل مؤنث می‌آوریم. / مَرَّةً ← مَرَّاتٍ

برای اعداد ۳ تا ۱۰، معدود به شکل جمع می‌آید.

نکته: برای اعداد ۳ تا ۱۰، معدود به شکل جمع می‌آید.

(۴) حَذَّثْتُ (مانند گزینه (۱)) / عَشْرِينَ مَرَّاتٍ (مانند گزینه (۱)) / ظَاهِرَةٌ (مانند

گزینه (۱))

۳۶/۲ «بارداً؛ سرد» با «الحرارة: گرما» متضاد نیست.

نکته: در کلمات مترادف و متضاد، دو کلمه باید از یک جنس باشند؛ مثلاً هر دو صفت باشند. مانند:

بارد (سرد)

حَارٌّ (گرم)

بُرُودَةٌ (سرما)

حرارة (گرما)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) بَسَطْتُ (گستراند، پهن کرد) ≠ جَمَعْتُ (جمع کرد)

(۳) اسْتَرْجَعَ (پس گرفت) ≠ أعطى (داد)

(۴) فَرَّغْتُ (خالی شد) ≠ اِمْتَلَأْتُ (پر شد)

دورسنامه

هنگام خواندن واژگان علاوه بر ترجمه آن‌ها، به ارتباط بین آن‌ها از جمله رابطه ترادف یا تضاد دقت کنید.

۳۷/۳ ترجمه گزینه‌ها:

(۱) در صف صبحگاهی دانش‌آموزان در صف‌ها می‌ایستند.

(۲) بدون شک، بارش باران و برف از آسمان چیزی طبیعی است!

(۳) عاقل هنگامی که مرتکب اشتباه می‌شود، پوزش نمی‌خواهد! *

(۴) ایرانی‌ها اولین روز از سال شمسی را سالانه جشن می‌گیرند!

دورسنامه

اسم‌ها و فعل‌هایی که در بخش درسنامه هر درس با عنوان «اعلموا» می‌آیند، در ترجمه و مفهوم مهم هستند.

مثال:

يَغْتَذِرُ: پوزش می‌خواهد

■ گزینه مناسب را در پاسخ به سؤالات زیر مشخص کن (۴۰ - ۳۸):

۳۸/۳ «تَنْقَطِعُ» فعل مضارع از باب «انفعال» است. فعل‌های سایر گزینه‌ها که از باب «افتعال» است به ترتیب عبارت است از: يَنْتَقِدُ، يَنْتَظِرُونَ، يَنْتَسِبُ.

دورسنامه

برای تشخیص باب «افتعال» از «انفعال» به این نکته دقت کنید که هرگاه پس از حذف شناسه آخر فعل، پنج حرف باقی ماند و حرف سوم «ت» بود، آن فعل از باب «افتعال» است.

مثال:

يَنْتَظِرُونَ (با حذف شناسه آخر فعل) ← يَنْتَظِرُ ← پنج حرف است و حرف سوم «ت» ← پس از باب «افتعال» است.

۳۹/۳ الواجد ← الواجدة؛ در بیان ساعت، اعداد چون نقش صفت برای اسم قبل از خود (الساعة) را دارند، باید در جنسیت مؤنث همانند آن باشند.

دورسنامه

برای بیان ساعت به جز ساعت یک، از اعداد ترتیبی استفاده می‌کنیم. مثال:

ساعت سه:

السَّاعَةُ الثَّلَاثَةُ *

السَّاعَةُ الثَّالِثَةُ ✓

۴۰/۱ مجرد ثلاثي ← مزيد ثلاثي من باب «تَفَعَّلَ»

نکته: فعل‌هایی که جزء یکی از باب‌ها هستند، ثلاثی مزيد محسوب می‌شوند. «تَحَقَّقُوا: مراقبت کنید» فعل امر از باب «تَفَعَّلَ» است و بنابراین ثلاثی مزيد است.

تاریخ

۴۴/۴ الف) از حدود ۱۹۰۰ ق.م، اموری‌ها قدرت خود را در مرکز بین‌النهرین گسترش دادند. معروف‌ترین فرمانروای اموری، حمورابی است. شهرت او به دلیل تدوین قانون‌نامه‌ای است که شامل مجموعه‌ای از قوانین مربوط به زراعت، آبیاری، کشتیرانی، خرید و فروش برده، ارث، ازدواج و مجازات‌های انواع جرم و جنایت‌ها است.

ب) در حدود ۲۴۰۰ ق.م، قوم اکد به فرماندهی سارگن بر کشور - شهرهای سومری مسلط شد و امپراتوری بزرگی تشکیل داد که از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس امتداد است.

۴۵/۲ پس از مهاجرت اقوام هند و اروپایی به سرزمین هند، به مرور آیین پیچیده‌ای در هند پدید آمد که به آیین برهمنی مشهور شد. این آیین به خدایان متعددی که در وداها ستایش شده بود، باور داشت و آداب و مناسک دشواری را بر پیروان خود تحمیل می‌کرد. قربانی کردن از جمله رسوم سخت و پیچیده آن بود. آیین برهمنی به تدریج موجب رویگردانی برخی پیروان آن شد و زمینه را برای شکل‌گیری و رواج آیین و اندیشه‌های دیگر در هند فراهم آورد. آیین بودایی از آن جمله بود.

۴۶/۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) تمدن میسن
ه) تمدن میسن

درسنامه

تمدن مینوسی

در پی کاوش‌های باستان‌شناختی در اوایل قرن بیستم، آثار تمدنی کهن در جزیره کرت در جنوب یونان کشف شد. این تمدن به دلیل انتساب به مینوس، شاه افسانه‌ای آن جزیره، تمدن مینوسی نامیده شد. مینوسیان، قرن‌ها پیش از مهاجرت اقوام هند و اروپایی به یونان، شهرهای خود را پایه‌گذاری کرده بودند. آنان قومی دریانورد بودند که با مصر و دیگر مناطق همجوار خود، روابط بازرگانی داشتند. بقایای کاخ شاهی مینوسیان، حکایت از قدرت، رفاه و معماری پیشرفته آنان دارد.

۴۷/۳ الف) جنگ‌های پلوپونزی ← ۴۳۱ تا ۴۰۴ ق.م

ب) تأسیس حکومت جمهوری رم ← ۵۰۹ ق.م

ج) اولین دوره بازی‌های المپیک ← ۷۷۶ ق.م

د) سلسله جنگ‌های بزرگ میان جمهوری رم و رقیبانش در اطراف مدیترانه ← ۲۶۴ تا ۱۴۶ ق.م

ترتیب وقوع رویدادها: ج ← ب ← الف ← د

۴۸/۳ بررسی عبارت‌ها:

الف) از ویژگی‌های آتن (۱)

ب) از ویژگی‌های اسپارت (۲)

ج) از وجوه مشترک آتن (۱) و اسپارت (۲) د) از ویژگی‌های آتن (۱)

نکته: دولت - شهر اسپارت به امور فرهنگی و هنری چندان علاقه‌ای نداشت.

۴۹/۱ سیاست‌های توسعه‌طلبانه برای جمهوری رم دو پیامد داشت:

۱- جنگ‌های متعدد و طولانی موجب قدرت گرفتن نظامیان شد و در نتیجه در قرن اول قبل از میلاد، جمهوری رم بر اثر رقابت سرداران جاه‌طلب، دچار جنگ داخلی و آشفتگی شد.

۲- با گسترش قلمرو معلوم شد که قانون اساسی و نهادهای این جمهوری نه تنها برای اداره سرزمین‌های پهن‌آور، از کارایی لازم برخوردار نیستند؛ بلکه توانایی سر و سامان دادن به مشکلات به ویژه کشمکش بر سر قدرت را نیز ندارند.

نکته: سرانجام با غلبه یکی از سرداران رم به نام «اکتایوان» بر رقیبانش (۲۷ ق.م) تغییرات بزرگی در نظام حکومتی به وجود آمد.

۵۰/۲ برجسته‌ترین دستاورد هنری تمدن روم، در معماری و مجسمه‌سازی تبلور یافت.

۴۱/۴ الف) در مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات، مورخان نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند.

ب) مرحله تدوین پرسش‌های تحقیق، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.

درسنامه

مراحل پژوهش در تاریخ

- ۱- انتخاب موضوع
- ۲- تدوین پرسش‌های تحقیق
- ۳- شناسایی منابع
- ۴- گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ۵- تحلیل و تفسیر اطلاعات
- ۶- گزارش یافته‌های پژوهش

۴۲/۱ در گاه‌شماری مصری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.

در گاه‌شماری اوستایی، سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد. سپس پنج روز اضافی را به نام «اندراگه» (پنجه) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.

درسنامه

تفاوت گاه‌شماری مصری و اوستایی

در گاه‌شماری مصری برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و به قولی «کبیسه» می‌گرفتند. از آن‌جا که گاه‌شماری اوستایی، در هر ۴ سال، یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال، ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد، برای رفع این مشکل، بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند.

۴۳/۳ الف) در مرحله استخراج و تنظیم اطلاعات، باستان‌شناسان آثار یا بناهای باستانی کشف‌شده را به لحاظ قدمت، مواد و مصالح به کار رفته در آن‌ها و نیز کاربردهایشان، بررسی می‌کنند.

ب) در مرحله شناسایی و کشف، باستان‌شناسان برای کشف آثار باستانی و تاریخی، علاوه بر رجوع به کتاب‌های تاریخی، سفرنامه‌ها و ... از ابزارها و فناوری‌های جدید و پیشرفته‌ای مانند پهپادها، رادارها، عکس‌های هوایی، تصاویر ماهواره‌ای، روش‌های الکترومغناطیسی و سامانه اطلاعات جغرافیایی، که قابلیت زیادی در نقشه‌برداری، کشف و بازسازی دقیق محوطه‌ها و آثار باستانی دارند، استفاده می‌کنند.

ج) در مرحله حفاری، باستان‌شناسان اگر به شیئی برخورد کنند، نخست در همان وضعیت از آن عکس‌برداری و تمامی مشخصاتش را به طور دقیق ثبت می‌کنند. سپس آن را از خاک بیرون آورده و مراحل بعدی تحقیقات، در کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌های مجهز ادامه می‌یابد.

درسنامه

مراحل کار باستان‌شناسان

- ۱- شناسایی و کشف
- ۲- حفاری
- ۳- استخراج و تنظیم اطلاعات

جغرافیا

الف) ناهموازی‌های ایران بیشتر طی دوره‌های اول تا سوم زمین‌شناسی پدید آمده است.

جغرافیای نظامی ← جغرافیای انسانی

سنجش از دور ← فنون جغرافیایی

درسنامه

پیدایش ناهم‌واری‌های ایران

طی دوران‌های زمین‌شناسی، ناهمواری‌ها به وجود آمده است. ناهمواری‌های ایران بیشتر طی دوره‌های اول تا سوم زمین‌شناسی پدید آمده است و پیدایش نهایی آن‌ها به اواخر دوران سوم زمین‌شناسی (سنوزوئیک) مربوط است. پس از آخرین تحولات در این دوران، طی دورهٔ کواترنر ناهمواری‌های کشور ما شکل نهایی یافته و از آن پس تحت تأثیر عوامل فرسایش تغییر شکل می‌یابند. این عوامل (آب‌های روان، باد، اختلاف دما و یخچال‌ها) به همراه عملکرد انسان، که با بهره‌برداری‌های گوناگون خود از محیط، سرعت تغییرات را افزایش داده است، موجب تغییر شکل ناهمواری‌های ایران شده است.

۵۵ ۲ مورد «الف» مربوط به منطقه کوهستانی تالش و موارد «ب»، «ج» و «د» مربوط به منطقه کوهستانی البرز است.

درسنامه

منطقه کوهستانی البرز

منطقه کوهستانی البرز از تنگه منجیل شروع شده و در امتداد غربی - شرقی تا کوه‌های شاهکوه در نزدیکی شاهرود و گردنه خوش ییلاق ادامه دارند. دامنه‌های این کوه‌ها معمولاً به سمت شمال و یا جنوب است و در آن دره‌های وسیع، حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی طی میلیون‌ها سال است. فعالیت‌های آتشفشانی در دوره کواترنر سبب شکل‌گیری قلّه دماوند در این رشته‌کوه شده است و قلّه‌های علم‌کوه، تخت سلیمان و توچال در این رشته‌کوه توجه علاقه‌مندان به کوهنوردی را به خود جلب کرده است.

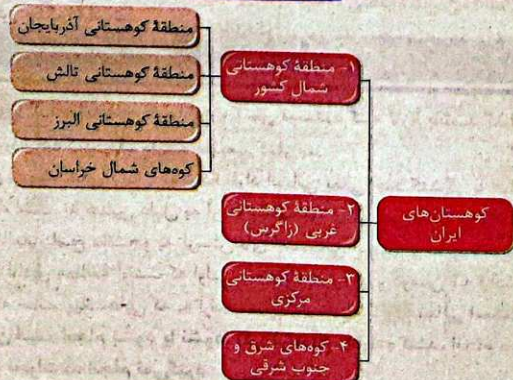
۵۶ ۳ سهند (الف) در منطقه کوهستانی آذربایجان قرار دارد و بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی ایجاد شده است.

دماوند (ب) در منطقه کوهستانی البرز قرار دارد و بر اثر فعالیتهای آتشفشانی ایجاد شده است.

هزار مسجد (ج) در منطقه کوهستانی شمال خراسان واقع است.

بشاگرد (د) در منطقه کوهستانی شرق و جنوب شرقی واقع است.

درسنامه

درسنامہ

مراحل پژوهش در جغرافیا

- ♦ **گام اول:** طرح سؤال و بیان مسئلہ
♦ **گام دوم:** تدوین فرضیہ
♦ **گام سوم:** جمع آوری اطلاعات
♦ **گام چہارم:** پردازش اطلاعات
♦ **گام پنجم:** نتیجہ گیری و ارائه پیشنهادہا

منطقه خلیج فارس ارزش فرهنگی و سیاسی دارد؛ زیرا در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

دوسنامہ

دلایل اهمیت خلیج فارس

- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا
- قرارگیری در زنجیره حمل و نقل کالا و نفت
- بزرگترین منبع انرژی جهان با ذخایر با ارزش نفت و گاز
- یکی از کانونهای ثروتمند جهان با درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام
- ارزش فرهنگی و سیاسی به دلیل قرار گرفتن در مرکز و قلب ناحیه خفایا
- اهداف و سیاستهای جهان اسلام

درسنامه

• پیامدهای ارادی کنش انسان:

- به اراده افراد انسانی، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است.
- خودشان کنش هستند و باید کنشگری، آن‌ها را انجام دهد.
- احتمالی هستند، یعنی ممکن است انجام بشود یا نشود؛ اگر افراد، آن را اراده کنند، انجام می‌شود و اگر نخواهند، انجام نمی‌گیرد.

• پیامدهای غیرارادی کنش انسان:

- به اراده افراد انسانی، بستگی ندارد.
- کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند.
- این پیامدها، نتیجه طبیعی کنش‌اند.
- قطعی است، یعنی حتماً انجام می‌شود.

۶۲/۱ الف) در خانواده‌های تک‌فرزند، نوع ارتباط، محدود به ارتباط پدر و مادر و فرزند است. در این خانواده‌ها، معمولاً کودکان در خانه ارتباط با افراد هم‌سن و سال و هم‌نسل‌های خود را نمی‌آموزند.

ب) کنش اجتماعی، نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود. در کنش اجتماعی، آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌هاست و برای شناخت عمیق‌تر کنش اجتماعی، لازم است کمی بیشتر به واژه دیگران ببینیم.

ج) ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های «جامعه‌پذیری» و «کنترل اجتماعی» را ضروری می‌سازند تا از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه، ارزش‌ها و هنجارها را به افراد منتقل کنند.

د) هنجار اجتماعی، شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است. مثلاً در هر جامعه‌ای، احوالپرسی از دیگران، شیوه‌های معینی دارد و اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد.

درسنامه

توجه: کنش‌هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آن‌ها اتفاق می‌افتند، کنش اجتماعی نیستند.

مثال: وقتی فردی در کلاس درس حضور دارد ولی بی‌توجه به اطرافیان، در ذهن خود، رودخانه‌ای خروشان را تخیل می‌کند، کنش اجتماعی انجام نداده است.

ارزش اجتماعی	هنجار اجتماعی
- آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی‌اند که مورد توجه و پذیرش هستند.	- شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است.
- افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند.	- از جنس وسیله و روش رسیدن به ارزش‌ها هستند.
- از جنس هدف و مقصود هستند.	مثال: در هر جامعه‌ای، احوالپرسی از دیگران، شیوه‌های معینی دارد.
مثال: عدالت، امنیت و آزادی	

۶۳/۲ الف) عبارت «به دیگران سلام می‌کنیم و سلام دیگران را پاسخ می‌دهیم» همان هنجار اجتماعی است و شیوه و روش انجام کار است.

ب) در بسیاری از موارد، آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها به دلیل پیامدهای نامطلوبشان خودداری می‌کنند.

ج) پدیده‌های اجتماعی به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند و فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند.

د) برای انجام کنش، علاوه بر آگاهی، اراده انسان (ارادی بودن) نیز ضروری است زیرا ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم به انجام آن نگیرد.

۵۷/۴ تصویر داده‌شده در صورت سؤال، مربوط به گل‌فشان است. گل‌فشان‌ها معمولاً به شکل گنبدی یا مخروطی‌شکل و در برخی جاها به صورت حوضچه‌های مملو از آب و گل مشاهده می‌شوند.

گل‌فشان‌ها به علت خروج گاز یا بخار آب از اعماق زمین به بالا می‌آیند.

نکته: در استان هرمزگان و جنوب استان سیستان و بلوچستان در فاصله ناهمواری‌های مریخی تا دریای عمان، چندین گل‌فشان وجود دارد که همانند چشمه‌های گلی می‌جوشد.

۵۸/۲ اگر سه نقطه کوه جغتای در خراسان رضوی، گردنه آوج در استان قزوین و قله کوه بزمان یا خضر زنده در سیستان و بلوچستان را به یک‌دیگر وصل کنید، مثلثی تشکیل می‌شود که منطقه کوهستانی مرکزی نامیده می‌شود.

درسنامه

ناهمواری‌های منطقه کوهستانی مرکزی

ناهمواری‌های منطقه کوهستانی مرکزی دو نوع است: بخشی کوه‌های چین‌خورده که به آن‌ها «کوه‌های مرکزی» گفته می‌شود و برخی توده‌های نفوذی آذرین که به آن‌ها «کوه‌های منفرد مرکزی» می‌گویند.

۵۹/۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) مورد «ب» (ماهی‌دشت)، حاصل انحلال مواد آهکی و هموار شدن زمین‌ها است.

۳) مورد «ب» (ماهی‌دشت) در کرمانشاه قرار دارد.

۴) مورد «د» (دشت نهاوند) در همدان بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست به وجود آمده است.

درسنامه

علل پیدایش برخی از دشت‌های ایران

۱- دشت کاکان در فارس: در هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها و ناودیس‌ها

۲- دشت نهاوند در همدان: بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست

۳- ماهی‌دشت کرمانشاه و دشت ارزن در فارس: حاصل انحلال مواد آهکی و هموار شدن زمین‌ها

۴- دشت لوت: در نتیجه گسل‌خوردگی و فرونشست بخشی از پوسته زمین شکل گرفته و فرسایش بادی و آبی، ناهمواری‌های جدیدی در سطح آن‌ها ایجاد کرده است.

۶۰/۴ الف) جغرافی‌دانان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کنند.

ب) سؤال کجا، با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سر و کار دارد.

ج) منظور از موقعیت مطلق یک مکان، محل دقیق هر پدیده یا مکان با توجه به طول و عرض جغرافیایی آن مکان است.

د) ساختمان زمین، مقاومت سنگ، عمق آب و تراکم آبرفت از مهم‌ترین علل پیدایش جلگه‌ها است.

جامعه‌شناسی

۶۱/۳ پیامدهای غیرارادی، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری، آن‌ها را اراده کند بلکه نتیجه طبیعی کنش‌اند.

برخی از پیامدهای کنش، به اراده افراد انسانی یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است. به همین دلیل به آن‌ها پیامدهای ارادی می‌گویند. برای مثال، بعد از مطالعه، پاسخ دانشجو به پرسش‌های احتمالی استاد و نمره دادن استاد، پیامد ارادی مطالعه اوست که اولی به اراده خود او و دومی به اراده استاد، وابسته است. پیامدهایی که به اراده انسان وابسته است، احتمالی است؛ یعنی ممکن است انجام بشود یا نشود. اگر افراد آن را اراده کنند، انجام می‌شود و اگر نخواهند، انجام نمی‌گیرد.

دورنگامه

تأثیر و تأثر جهان‌های مختلف

جهان طبیعی ← جهان اجتماعی

- پدیده‌های طبیعی می‌توانند به جهان اجتماعی راه یابند.
- مثال:** زلزله و خشکسالی با این‌که پدیده‌های طبیعی‌اند، تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند. انسان‌ها برای مقابله با زلزله و خشکسالی، قواعد خاصی وضع می‌کنند و کنش‌های مناسبی انجام می‌دهند.

جهان طبیعی → جهان اجتماعی

- جهان اجتماعی هم می‌تواند بر جهان طبیعی تأثیر بگذارد.
- مثال:** آلودگی طبیعی و محیط‌زیست، نتیجه کارهای شتابزده و نابخردانه انسان‌هاست.

جهان ماوراءطبیعی ← جهان اجتماعی

- جهان ماوراءطبیعی می‌تواند بر جهان اجتماعی تأثیر بگذارد.
- مثال:** شناخت خداوند، فرشتگان و جهان ماوراءطبیعی، آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را تغییر می‌دهد و کنش‌های اجتماعی آنان را دگرگون می‌سازد.

۶۷/۱ عده‌ای از اندیشمندان اجتماعی معتقدند جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند و هر جهان اجتماعی، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد. فرهنگ‌ها و تمدن‌ها نیز براساس آرمان‌ها و ارزش‌های خود، تحولاتی را دنبال می‌کنند و مسیرهای مختلفی را می‌پیمایند. برخی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، زمانی طولانی دوام می‌آورند و بعضی دیگر پس از مدتی از بین می‌روند. مردم‌شناسان بر همین اساس از جهان‌های اجتماعی متفاوت هم چون جهان غرب، اسلام، چین و هند یاد می‌کنند.

دورنگامه

مقایسه

جهان‌های اجتماعی در طول هم	جهان‌های اجتماعی در عرض هم
- همه جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند.	- جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند.
- همه جهان‌های اجتماعی، مسیر یکسانی طی می‌کنند.	- هر جهان اجتماعی، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد.
- همه جوامع شبیه یک نوع موجود زنده‌اند.	- فرهنگ‌ها و تمدن‌ها براساس آرمان‌ها و ارزش‌های خود، تحولاتی را دنبال می‌کنند و مسیرهای مختلفی را می‌پیمایند.
- همه جوامع در یک خط قرار می‌گیرند.	- برخی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها زمان طولانی دوام می‌آورند و بعضی دیگر پس از مدتی بین می‌روند.
- بعضی جوامع در این مسیر واحد، پیشرفته‌ترند و بعضی در مقایسه با جوامع پیشرفته، عقب مانده‌اند.	- مردم‌شناسان بر همین اساس، از جهان‌های اجتماعی متفاوت هم چون غرب، اسلام، چین و هند یاد می‌کنند.
- جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده‌اند، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند.	
- جامعه‌شناسانی که دیدگاه خطی داشتند: آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس.	

جوامع مدرن
جوامع ابتدایی

دورنگامه

کنش

آگاهانه ارادی هدفدار معنادار

۶۴/۴ آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد، آگاهی فردی و خصوصی نیست، بلکه نوعی آگاهی مشترک و عمومی است. جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد ولی از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی‌شود. هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی آن فرو می‌ریزد یا دگرگون شده و به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود.

۶۵/۲ خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست و اقتصاد از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی‌اند. نهادها در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند ولی انواع و اشکال متفاوتی دارند.

تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند. از این‌رو هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی، فاقد معنا نیستند؛ اما همه پدیده‌های اجتماعی، بُعد محسوس و عینی ندارند.

هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از هنجارها و نمادها نیست؛ ولی هنجارها و نمادها برحسب شرایط، در زمینه‌های مختلف قابل تغییرند و تغییر برخی از آن‌ها تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر نشود، موجب تغییر و تحول بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.

بخش‌هایی از جهان اجتماعی می‌توانند حذف شوند، ولی با حذف آن‌ها، جهان اجتماعی تداوم می‌یابد اما بخش‌های دیگر (لایه‌های عمیق جهان اجتماعی) به آسانی تغییر نمی‌کنند و اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.

دورنگامه

لایه‌های سطحی جهان اجتماعی	لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی
به آسانی تغییر می‌کنند.	به آسانی تغییر نمی‌کنند.
تأثیرات محدودتری دارند و نقش حیاتی و اساسی ندارند.	تأثیرات تعیین‌کننده، همه‌جانبه و فراگیر دارند.
با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم می‌یابد.	اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.
مانند: نمادها و هنجارها	مانند: ارزش‌ها و عقاید

نکته: ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای هر جهان اجتماعی، متناسب با عقاید بنیادین آن شکل می‌گیرد.

۶۶/۳ شناخت خداوند، فرشتگان و جهان ماوراءطبیعی، آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را تغییر می‌دهد و کنش‌های اجتماعی آنان را دگرگون می‌سازد. به بخش‌هایی که امکان تغییر بیشتری دارند و نقش حیاتی و اساسی ندارند، لایه‌های سطحی جهان اجتماعی می‌گویند. این بخش‌ها می‌توانند حذف شوند ولی با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم می‌یابد.

منطق

۴/۷۱ در واقع، منطق، قواعد حاکم بر دنیای تفکر است. منطق از ذات انسان سرچشمه می‌گیرد و هیچ‌کس ابداع‌کننده آن نیست. پس منطق ابداع نشده؛ بلکه کشف شده است و منطق‌دانان نیز، قوانین حاکم بر ذهن را کشف کرده‌اند؛ نه این‌که ابداع کرده باشند. از سوی دیگر، اندیشیدن یک فرآیند طبیعی ذهن است و هر انسانی به طور غریزی و بدون آموزش می‌اندیشد، استدلال می‌کند، نتیجه می‌گیرد و اشتباه می‌کند. اما درست اندیشیدن، یک مهارت اکتسابی است. همان‌طور که هر کسی می‌تواند بدود، اما دیدن به روش یک ورزشکار حرفه‌ای نیاز به آموزش، اصول، قواعد، تمرین و ممارست دارد. علم منطق مانند یک راهنما یا معیار سنجش عمل می‌کند تا با آموزش قواعد صحیح استدلال، به ما کمک کند:

الف) از خطاهای رایج در تفکر (مغالطات) اجتناب کنیم.

ب) استدلال‌های خود را محکم‌تر و معتبرتر بسازیم.

ج) استدلال‌های دیگران را به درستی نقد و تحلیل کنیم.

بنابراین می‌توان گفت: منطق به ما نمی‌آموزد که چگونه فکر کنیم، بلکه به ما می‌آموزد که چگونه درست فکر کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) هدف نهایی علم منطق، رسیدن به اندیشه صحیح و جلوگیری از خطاست، اما روش و تأکید آن بر آموزش اصول و قواعدی است که اگر رعایت شوند، ما را به تفکر درست می‌رسانند. علم منطق بیشتر بر «چگونه فکر کردن» متمرکز است. ۲) این گزینه، به یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های علم منطق اشاره می‌کند. منطق فقط به شکل و ساختار استدلال می‌پردازد (مانند این‌که آیا نتیجه از مقدمات به درستی پیروی می‌کند یا خیر؟) و درستی یا نادرستی مواد یعنی محتوا و موضوعات مورد بحث مانند علمی بودن یا اخلاقی بودن مقدمات را بررسی نمی‌کند. بررسی مواد و محتوا به علوم دیگر واگذار می‌شود.

۳) این گزینه، یکی از اصلی‌ترین فواید عملی یادگیری منطق را بیان می‌کند. آشنایی با قواعد منطقی، فرد را قادر می‌سازد تا خطاهای استدلالی (مغالطات) را به سرعت و به دقت شناسایی کند.

دورنگاه

علم منطق	موارد تکمیلی
تعریف علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.	قوانین منطقی، قواعد طبیعی ذهن ما هستند. (قوانین منطقی، کشف شده‌اند، نه ابداع یا اختراع.)
هدف جلوگیری از خطای اندیشه	منطق، علمی کاربردی و نیازمند کسب مهارت است؛ مانند رانندگی یا دوچرخه سواری.
تأکید آموزش شیوه درست اندیشیدن	دانش منطق، ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش‌هاست؛ نه علمی که حقایق هستی را بیان می‌کند.
موضوع ۱- تعریف ۲- استدلال	منطق، علمی ابزاری مثل سیستم کنترلی خودرو یا شاقول بتابی است و سبب تشخیص سریع و دقیق خطای فکر می‌شود.
	منطق، مواد خود را از سایر دانش‌ها می‌گیرد. منطق مانند مصالح ساختمانی، مواد غذایی و موتور اتومبیل نیست.

۳/۷۲ ادراک ساده بدون حکم، همان تصور است. مانند تصور «مربع» و تصور «متوازی‌الاضلاع» اما وقتی می‌گوییم «مربع نوعی متوازی‌الاضلاع است»، در حال صدور حکم و قضاوت هستیم که همان تصدیق است و تصدیق دقیقاً در مقابل ادراک ساده (تصور) قرار می‌گیرد. بنابراین، این گزینه، تمایز بین تصور و تصدیق را به خوبی نشان می‌دهد.

۲/۶۸ منظور از جهان متجدد، غرب بعد از رنسانس یعنی جهان غرب چهارصد سال اخیر است و اندیشمندان مختلف درباره ویژگی‌های این جهان، گفت و گوهای بسیاری کرده‌اند.

جهان متجدد، فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری از دست می‌رود و داوری درباره این پدیده‌ها به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود. از این روند، به زوال معنا و «عقلانیت ذاتی» یاد می‌شود.

دورنگاه

ویژگی‌های جهان متجدد از نگاه وبر (فرصت‌ها و محدودیت‌ها)

- بسط و توسعه عقلانیت ابزاری یعنی رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت و جامعه (گسترش دانش وسایل)

- زوال عقلانیت ذاتی یعنی زوال معنا (از دست رفتن دانش اهداف و ارزش‌ها)

- قفس آهنین: اسارت در نظام اجتماعی پیچیده‌ای که مثل قفس آهنین، همه ابعاد وجود آنان را احاطه می‌کند.

- غلبه کنش‌های عقلانی که اهداف دنیوی را تعقیب می‌کنند. (عرصه بر سایر کنش‌ها مانند کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌شود.)

- طرد عناصر معنوی و مقدس: این جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار و کنترل بشرند؛ به وسیله او به کار گرفته می‌شوند، دگرگون می‌شوند، به مصرف می‌رسند و هیچ‌گونه قداستی ندارند.

۴/۶۹ الف) عده‌ای از اندیشمندان اجتماعی معتقدند جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند. هر جهان اجتماعی، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد. در دیدگاه جهان‌های اجتماعی در عرض هم، برخی فرهنگ‌ها زمانی طولانی دوام می‌آورند و برخی دیگر پس از مدتی از بین می‌روند. ب) هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است.

ج) تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی و عناصر محوری باشد، آن را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. تفاوت‌هایی که به ارزش‌های کلان، آرمان‌ها و اعتقادات اصلی بازگردد، از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.

د) جهان‌های اجتماعی مختلف را می‌توان براساس آرمان‌ها و ارزش‌های آن‌ها و نیز فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که به دنبال می‌آورند، ارزیابی کرد.

۳/۷۰ در جهان اجتماعی دنیوی، طبیعت هیچ‌گونه معنا، هدف و غایتی ندارد و صرفاً ماده خامی در اختیار انسان است که می‌تواند به میل خود در آن دخل و تصرف کند.

جهان دنیوی دارای فرهنگ دنیوی است. به فرهنگ دنیوی، فرهنگ سکولار نیز می‌گویند و منظور از آن فرهنگی است که عقاید و ارزش‌های آن، مربوط به همین جهان است.

جهان اساطیری، طبیعت را قلمرو قدرت‌های فوق طبیعی و محصور رازها و افسون‌های آن‌ها می‌بیند و با طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره‌وری معقول انسان از طبیعت را دور می‌سازد.

جهان معنوی، فرهنگ معنوی دارد. این فرهنگ، هستی را فراتر از طبیعت می‌بیند و زندگی این جهان را در سایه حیات برتر، مقدس و متعالی می‌گرداند.

درسنامه

تعریف اقسام دلالت لفظ بر معنی		دلالت
مطابقی	دلالتی است که لفظ برای تمام معنای اصلی خودش به کار می‌رود.	دلالتی است که لفظ به تبع معنای اصلی، بر بخشی از آن معنا دلالت می‌کند.
تضمنی	دلالتی است که لفظ به تبع معنای اصلی، بر بخشی از آن معنا دلالت می‌کند.	دلالتی است که لفظ به تبع معنای اصلی، بر امری خارجی که لازمه آن معناست (اما جزئی از آن نیست) دلالت می‌کند.
التزامی	دلالتی است که لفظ به تبع معنای اصلی، بر امری خارجی که لازمه آن معناست (اما جزئی از آن نیست) دلالت می‌کند.	غیرمستقیم و برای امری خارج از ذات معنا که ملازم آن است.

۷۴/۲ وقتی یک لفظ واحد دارای دو یا چند معنا باشد و در استدلال، از یکی از معانی آن به معنای دیگر آن منتقل شویم، احتمال بروز مغالطه اشتراک لفظ قابل پیش‌بینی است. در عبارت سؤال، کلمه «باران» یک لفظ مشترک است که می‌تواند حداقل دو معنای کاملاً متفاوت داشته باشد:

۱- دختری به نام «باران» آمد. (آمدن فردی به نام باران) ۲- باران از آسمان بارید. (بارش باران)

اکنون باید گزینه‌ها را بررسی کرده تا گزینه‌ای را که در آن احتمال وقوع مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد، پیدا کنیم.

بررسی گزینه‌ها:

(۱) بیشتر به مغالطه توسل به معنای ظاهری نزدیک است. «دست‌باز» یک معنای التزامی یعنی «سخاوتمند» دارد و یک معنای اصلی و مطابقی یعنی «کسی که دستان وی باز است» یا «دست‌های باز یعنی در کنار بدن آویزان هستند، ضد دست بسته».

(۲) این مورد نیز مغالطه «اشتراک لفظ» دارد. کلمه «قدرت» در این عبارت، یک لفظ مشترک است که می‌تواند حداقل دو معنای کاملاً متفاوت داشته باشد:

۱- با مردی به نام قدرت به مسابقه می‌رود. (قدرت، اسم یک فرد باشد) ۲- با انرژی، توان و اعتماد به نفس فراوان به مسابقه می‌رود. (قدرت یعنی توان)

(۳) در این عبارت هم احتمال وقوع مغالطه نگارشی کلمات وجود دارد و هم احتمال وقوع مغالطه ابهام ساختاری. اگر بگوییم صفت «مشتاق» می‌تواند هم به «معلم» و هم به «دانش‌آموز» نسبت داده شود، این ابهام در نقش دستوری باعث می‌شود معنای جمله کاملاً مبهم شود.

هم‌چنین می‌توان با گذاشتن «کاما» بعد از کلمه «دانش‌آموز» یا علامت «کسره» برای «دانش‌آموز» این ابهام را برطرف نمود:

۱- معلم به دانش‌آموز، مشتاق درس می‌داد. ۲- معلم به دانش‌آموز مشتاق درس می‌داد.

(۴) در این عبارت، مغالطه ابهام در مرجع ضمیر رخ داده است. ضمیر «او» مشخص نیست به علی برمی‌گردد یا به حسن، در موارد زیر نیز امکان وقوع مغالطه ابهام در مرجع ضمیر هست:

۱- اگر دو جمله پشت سرهم بیایند و در جمله اول دو شخص (انسان یا حیوان یا اشیای دیگر) داشته باشیم و جمله دوم یک ضمیر داشته باشد که معلوم نیست به کدام شخص در جمله اول برمی‌گردد. مانند: شیر و پلنگ گوشت‌خوارند ولی او درنده‌تر است. در این جمله، ضمیر او معلوم نیست به کدام یک برمی‌گردد.

۲- جملات منفی که با ادات تشبیه همراه شده باشند. یعنی در یک جمله که فعل منفی دارد، از کلماتی مانند «مثل» یا «مانند» و «شبهه» استفاده شده و از این جمله دو برداشت ممکن است صورت گیرد: مانند مردم شهر شما مثل ما باعاطفه نیستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) وقتی ما شروع به «نسبت دادن» یا «سلب کردن» صفتی می‌کنیم، مثلاً می‌گوییم «این سیب قرمز است» یا «این سیب قرمز نیست»، از مرحله «تصور» خارج شده‌ایم و وارد مرحله تصدیق شده‌ایم که در آن به ارتباط بین دو تصور (سیب و قرمز) حکم می‌کنیم. (این گزینه، ویژگی‌های تصدیق را به تصور نسبت می‌دهد)

(۲) در واقع در «تصور» است که به واقعیت داشتن یا نداشتن و یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم. تصور هم فاقد حکم است. (این گزینه، ویژگی‌های تصور را به تصدیق نسبت می‌دهد)

(۴) تصدیق بدون وجود دو تصور و بدون برقراری یک نسبت بین آن‌ها اصلاً محقق نمی‌شود. مثلاً وقتی می‌گوییم «این سیب قرمز است» تصور «این سیب» با تصور «قرمز» را با یک‌دیگر ترکیب کرده و به برقراری نسبت «است» بین آن‌ها حکم می‌کنیم.

درسنامه

دانش بشری

۱ تصور: مانند درک ما از سیم‌رغ، درخت، مثلث قائم‌الزاویه و مانند آن. در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم و تنها همان را به ذهن می‌آوریم.

۲ تصدیق: مانند جملاتی چون «درختان در روز اکسیژن تولید می‌کنند». در تصدیق، حکم و قضاوت وجود دارد و در آن اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم.

بنابراین:

- در هر تصویری برخلاف تصدیقات، حکم و قضاوت وجود ندارد.
- در هر تصویری برخلاف تصدیقات، به واقعیت داشتن یا نداشتن کاری نداریم.
- «ادراک همراه با حکم» در مقابل «ادراک ساده بدون حکم» قرار دارد.

۷۳/۱ بسیاری از واژه‌ها در عبارات مختلف، می‌توانند هر سه نوع دلالت، مطابقی، تضمنی و التزامی را داشته باشند، مثل واژه‌های «دست»، «چشم» و «شیر»:

- الف) دلالت مطابقی: «دستم را تا توانستم بالا بردم».
- ب) دلالت تضمنی: «دستم را بریدم».
- ج) دلالت التزامی: «دست طلا دوست من».
- الف) دلالت مطابقی: «چشمم را کاملاً بستم».
- ب) دلالت تضمنی: «چشمم سبز است».
- ج) دلالت التزامی: «چشم‌های تو داستان دارند».
- الف) دلالت مطابقی: «شیری را به دام افکندم».
- ب) دلالت تضمنی: «شیر زخمی و خونی شد».
- ج) دلالت التزامی: «ایران شیر است».

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) دلالت التزامی همواره مبتنی بر دلالت مطابقی است. تا معنای اصلی و مطابقی واژه‌ای را ندانیم، نمی‌توانیم ملازمات آن یعنی دلالت التزامی آن را درک کنیم. برای مثال، تا معنای اصلی «شیر» را نفهمیم، هرگز نمی‌توانیم دلالت التزامی آن یعنی «شجاع بودن» را استنباط کنیم.

(۳) همان‌طور که در خصوص گزینه (۱) توضیح داده شد، بسیاری از واژه‌ها مانند «شیر» می‌توانند دلالت‌های مختلف داشته باشند. حتی شاید بتوان گفت واژه‌ای نیست که فقط دلالت مطابقی داشته باشد.

(۴) این عبارت که «دلالت تضمنی همواره بر جزء معنای اصلی دلالت می‌کند» به خودی خود درست است اما مثال ارائه شده «از او دست شستم» یک مثال نادرست برای دلالت تضمنی است. این عبارت در واقع یک کنایه یا استعاره است که بر معنای التزامی دلالت می‌کند، نه تضمنی.

دروسنامه

تصور کلی	تصور جزئی
مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی.	- مفهوم جزئی، مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد. - اسامی خاص و مفاهیمی که با صفات اشاره «این» و «آن» مشخص شده‌اند، جزئی هستند.
اسامی ایام هفته: شنبه / اسامی ماه‌های سال: مهر / اسامی فصل‌های سال: بهار	اضافه شدن قید / ضمائر: با «این» یا «آن» جزئی می‌شود. مثال: این میز کلاس
اسامی عام (شهر، کشور، رود، کتاب)	اسم خاص (مانند اسامی افراد، شهرها، کشورها، رودها، خلیج‌ها، اقیانوس‌ها، کوه‌ها، فرشتگان، کرات و سیارات به جز ماه و خورشید، مکان‌های منحصر به فرد و ...)
انواع خیالی موجودات مانند سیمرغ و عنقا	افراد و قهرمانان خیالی (بتمن، سوپرمن، سیندرلا)
صفات، القاب و عناوین تاریخی مانند ضامن آهو	امروز به معنای این روز / امشب به معنای این شب / امسال به معنای این سال
کلی واحدالمصداق (دارای یک مصداق): مولود کعبه، ماه، واجب‌الوجود	مجموعه مشخص (این کتاب‌ها) / کلمه یا عبارت داخل گیومه مثل «نمک شور است».

به طور کلی، دقیق‌ترین ملاک برای تمایز کلی از جزئی یک مفهوم «قابلیت یا عدم قابلیت صدق بر مصادیق متعدد» است.

۱/۷۶

بین مفاهیم زیر نسبت «عموم و خصوص مطلق» برقرار است:

- کتاب و کتاب داستانی ۲- کتاب و کتاب غیرداستانی ۳- کتاب و کتاب‌های روان‌شناسی ۴- کتاب و کتاب‌های فلسفه ۵- کتاب و کتاب‌های فیزیک ۶- کتاب‌های غیرداستانی و کتاب‌های روان‌شناسی ۷- کتاب‌های غیرداستانی و کتاب‌های فلسفه ۸- کتاب‌های غیرداستانی و کتاب‌های فیزیک

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) بین مفاهیم زیر نسبت «تباین» برقرار است:

- کتاب‌های داستانی و کتاب‌های غیرداستانی ۲- کتاب‌های روان‌شناسی و کتاب‌های فیزیک ۳- کتاب‌های روان‌شناسی و کتاب‌های فلسفه ۴- کتاب‌های فلسفه و کتاب‌های فیزیک ۵- کتاب‌های داستانی و کتاب‌های فیزیک ۶- کتاب‌های داستانی و کتاب‌های فلسفه ۷- کتاب‌های داستانی و کتاب‌های روان‌شناسی

۳) بین هیچ‌کدام از مفاهیم عبارت سؤال، نسبت «تساوی» قابل مشاهده نیست.

۴) بین هیچ‌کدام از مفاهیم عبارت سؤال، نسبت «عموم و خصوص من‌وجه» یافت نمی‌شود.

۳- گاهی این مغالطه ناشی از نامشخص بودن نقش دستوری کلمه است مانند جمله «من از راهنمایی شما پشیمانم». معلوم نیست که شما فاعل راهنمایی کردن هستید یا مفعول آن. در جمله «هر کس محمد را ببیند اگر شاد باشد غمگین می‌شود» معلوم نیست کسی که محمد را می‌بیند غمگین می‌شود یا محمد.

دروسنامه

نوع مغالطه	تعریف	عامل ایجاد مغالطه	نحوه تشخیص
اشتراک لفظ	اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند.	- تعدد معانی یک کلمه خاص / وجود یک لفظ مشترک در جمله - اشتراک لفظی ممکن است در «اسم»، در «حرف» و در «فعل» باشد که می‌تواند زمینه مغالطه شود.	آیا یک کلمه خاص، فعل یا حرف در این جمله می‌تواند بیش از یک معنا داشته باشد؟ (همه معانی مطابقی باشند).
توسل به معنای ظاهری	به کار بردن دلالت مطابقی، به جای تضمینی و التزامی	برداشت نادرست از قصد گوینده؛ ناتوانی در درک استعاره، کنایه، ضرب‌المثل‌ها یا اصطلاحات رایج	آیا عبارت مورد نظر، یک معنای رایج و غیر تحت‌اللفظی (کنایی و ...) دارد؟
نگارشی کلمات	عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی، حرکات و املای کلمات	وقتی به دلیل نبود حرکت کلمه، نبود علائم نگارشی یا جدانویسی و پیوسته‌نویسی کلمات، معنای جمله مبهم شود.	آیا با جابه‌جا کردن ویرگول / تغییر حرکات کلمه، یا جدا / سرهم نوشتن کلمات، معنای جمله عوض می‌شود؟
ابهام در مرجع ضمیر	ابهام موجود در جملات که ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر است.	وقتی مشخص نباشد که ضمیر (متصل یا منفصل) به چه کلمه یا عبارتی در جمله برمی‌گردد. / وجود ضمیری که مرجع آن واضح نیست.	آیا ضمیر به کار رفته در جمله می‌تواند به بیش از یک چیز یا شخص اشاره کند؟

۴/۷۵

مفهوم کلی، مفهومی است که بر بیش از یک مصداق دلالت می‌کند، یعنی می‌توان مصادیق متعدد برای آن فرض کرد. بنابراین «قابلیت داشتن مصادیق متعدد»، تعریف دقیقی یک مفهوم کلی است و از آنجایی که همه مفاهیم عبارت «در نمایشگاه، خودروهای داخلی و وارداتی در دو سالن کاملاً مجزا به نمایش گذاشته شده‌اند»، کلی هستند، بنابراین برای هر یک از آن‌ها می‌توانیم مصادیق متعدد و مختلفی را فرض کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳) در این عبارت، هیچ مفهوم جزئی‌ای وجود ندارد و همگی مفاهیم به کاررفته، مفاهیم کلی هستند که مصادیق متعددی دارند، مانند نمایشگاه، خودرو، خودروی داخلی، خودروی وارداتی و سالن.

۲) در این جمله، مورد فرضی و وهمی وجود ندارد، بنابراین عبارت «فرض مفاهیم خارجی برای برخی از مفاهیم آن غیرممکن است» نادرست است.

گزینه ۲ (۲) جامع است، اما مانع نیست، گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴)، نه جامع هستند و نه مانع. بنابراین گزینه (۲)، از جهت شرایط تعریف صحیح، با بقیه متفاوت است.

برای تشخیص جامع و مانع بودن یا نبودن یک تعریف، می‌توان دو سؤال با «آیا هر است» مطرح کرد. مفاهیم داده‌شده را یک بار از طرف راست و یک بار از طرف چپ مورد سؤال از قرار می‌دهیم. اگر جواب هر دو سؤال «بله» بود، آنگاه، تعریف هم جامع و هم مانع است اما اگر جواب هر دو سؤال «خیر» بود، تعریف ما نه جامع است و نه مانع. سؤال از سمت راست مربوط است به بحث جامع بودن یا نبودن و سؤال از سمت چپ مربوط است به بحث مانع بودن یا نبودن.

پرسش‌گزینه‌ها:

(۱) حرکت از سمت راست به سمت چپ:

۱- آیا هر خودرو، وسیله‌ای نقلیه است که با مصرف بنزین یا گازوئیل حرکت می‌کند؟ اگر جواب این سؤال، مثبت (بله) باشد، تعریف جامع است اما اگر جواب، منفی (خیر) بود، تعریف جامع نیست. از آنجایی که جواب این سؤال، منفی (خیر) است، پس در این مثال، تعریف «خودرو»، جامع نیست، زیرا خودروهای الکتریکی و هیدروژنی را که مصادیق مدرن و مسلم «خودرو» هستند، شامل نمی‌شود.

حرکت از سمت چپ به سمت راست:

۳- آیا هر وسیله نقلیه‌ای که با مصرف بنزین یا گازوئیل حرکت می‌کند، خودرو است؟ اگر جواب مثبت (بله) باشد، تعریف مانع است اما اگر جواب ما منفی (خیر) بود، تعریف مانع نیست. از آنجایی که جواب این سؤال، منفی (خیر) است، پس در این مثال، تعریف «خودرو»، مانع نیست؛ زیرا هواپیما، موتورسیکلت و قایق موتوری هم با بنزین حرکت می‌کند.

پس تعریف «خودرو»، نه جامع است و نه مانع.

(۲)

۱- آیا هر تلفن همراه هوشمند، وسیله‌ای الکترونیکی با قابلیت برقراری ارتباط است؟ پاسخ: بله، پس جامع است.

۲- آیا هر وسیله الکترونیکی با قابلیت برقراری ارتباط، تلفن همراه هوشمند است؟ پاسخ: خیر، پس مانع نیست؛ زیرا این تعریف گوشی‌های معمولی (غیرهوشمند مانند گوشی‌های قدیم نوکیا) و برخی وسایل الکترونیکی دیگر را نیز شامل می‌شود. این گوشی‌های قدیمی و برخی وسایل الکترونیکی دیگر، قابلیت برقراری ارتباط دارند، اما تلفن همراه هوشمند نیستند.

پس تعریف «تلفن همراه هوشمند» جامع است، اما مانع نیست.

(۳)

۱- آیا هر صندلی، وسیله‌ای چوبی یا آهنی است که برای نشستن به کار برده می‌شود؟ پاسخ: خیر، پس جامع نیست، زیرا همه صندلی‌ها از چوب یا آهن ساخته نشده‌اند و ممکن است صندلی از پلاستیک ساخته شده باشد.

۲- آیا هر وسیله چوبی یا آهنی که برای نشستن به کار برده می‌شود، صندلی است؟ پاسخ: خیر، پس مانع نیست. زیرا این تعریف شامل نیمکت هم می‌شود. پس تعریف «صندلی»، نه جامع است و نه مانع.

(۴)

۱- آیا هر کتابی، مجموعه‌ای از صفحات مکتوب است که بین دو جلد قرار گرفته‌اند؟ پاسخ: خیر، پس جامع نیست. زیرا برخی کتاب‌ها الکترونیکی و صوتی هستند.

۲- آیا هر مجموعه‌ای از صفحات مکتوب که بین دو جلد قرار گرفته‌اند، کتاب است؟ پاسخ: خیر، پس مانع نیست؛ زیرا این تعریف شامل جزوه، مجلات و ... هم می‌شود.

پس این تعریف، نه جامع است و نه مانع.

کوششنامه

رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی: (تشخیص نسبت‌های چهارگانه)

دو جمله با «هر است» می‌نویسیم و مفاهیم داده‌شده را در جمله اول از سمت راست به چپ و در جمله دوم از سمت چپ به راست می‌نویسیم:

معنی هر دو جمله درست است. مثال: انسان - ناطق / هر انسانی ناطق است. (درست) هر ناطقی انسان است. (درست)	تساوی
معنی فقط یک جمله درست است. مثال: سیب - میوه / هر سیبی میوه است. (درست) هر میوه‌ای سیب است. (نادرست)	عموم و خصوص مطلق
اگر معنی هر دو جمله نادرست باشد، آنگاه جمله سوم را با «بعضی هستند» می‌نویسیم.	
مثال: ۱: سفید - لباس / هر سفیدی لباس است. (نادرست) هر لباسی سفید است. (نادرست) / مثال ۲: موز - انار / هر موزی انار است. (نادرست) هر اناری موز است. (نادرست)	
معنی جمله «بعضی هستند» درست نیست. بعضی موزها انار هستند. (نادرست)	تباين
معنی جمله «بعضی هستند» درست است. بعضی لباس‌ها سفید هستند. (درست)	عموم و خصوص من وجه

عبارت گزینه (۳)، رابطه «عموم و خصوص مطلق» در

طبقه‌بندی مفاهیم که پایه و اساس هر دسته‌بندی درست است را نقض و نفی می‌کند. در این رابطه، همه مصادیق مفهوم خاص (زیرمجموعه)، مصادیق مفهوم عام (بالا) نیز هستند. بنابراین، اشتراک مصادیق کامل از سمت مفهوم خاص به مفهوم عام، ضروری و لازمه این رابطه است. مثال: تمام مصادیق «سیب» (مفهوم خاص)، یک «میوه» (مفهوم عام) هستند. بنابراین بین طبقه «میوه‌ها» و زیرمجموعه آن یعنی «سیب» اشتراک مصادیق وجود دارد. به طور کلی، هر طبقه از مفاهیم، نسبت به مفاهیم زیرمجموعه خود در طبقه پایین‌تر، رابطه عموم و خصوص مطلق دارند و باید اشتراک مصادیق داشته باشند اما مفاهیم هم‌رده در یک طبقه (اقسام مختلف یک مفهوم) باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته و هیچ اشتراک مصادیق نداشته باشند.

پرسش‌های دیگر:

۱ و ۴) بر حرکت از کلی (عام) به جزئی (خاص) در یک دسته‌بندی صحیح تأکید می‌کنند، زیرا هنگامی که ما مفاهیمی را طبقه‌بندی می‌کنیم، وجوه اشتراک آن‌ها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آن‌ها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می‌کنیم. همچنین در این‌گونه دسته‌بندی‌ها از مفهومی عام آغاز می‌کنیم و به مفهومی خاص می‌رسیم.

۲) این گزینه به درستی رابطه «عموم و خصوص مطلق» را توضیح می‌دهد. عبارت «هر الف ب است» (مثل: هر سیبی یک میوه است) نشان‌دهنده همین رابطه است.

کوششنامه

استفاده از نسبت‌های چهارگانه در طبقه‌بندی مفاهیم

برای طبقه‌بندی امور مختلف، در نظر داشتن نسبت‌های چهارگانه میان مفاهیم از اهمیت زیادی برخوردار است.

مبنای این دسته‌بندی، حرکت از مفهوم کلی به مفهوم جزئی و از مفهوم عام به مفهوم خاص است.

در یک دسته‌بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم زیرمجموعه خود در طبقه دیگر، رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند. (مانند: موجودات < موجودات مادی < جانداران < جانوران < مهره‌داران < پرندگان).

همچنین اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر، رابطه تباین داشته باشند (مانند: موجودات مادی و غیرمادی، جاندار و بی‌جان، جانوران و گیاهان، مهره‌داران و بی‌مهره‌ها، ماهی‌ها و دوزیستان و پستانداران و خزندگان و پرندگان).

۳) «انسانی»: این مفهوم جزء عام و مناسب تعریف مفهوم «دانشجو» می باشد اما «برای کسب علم و دانش در کلاس حضور می یابد» جزء خاص که شرایط تعریف صحیح درباره آن صادق است، به شمار نمی آید؛ زیرا مفهوم «دانشجو» را از مفاهیم مشابه مانند «دانش آموز» (که در کلاس مدرسه، علم و دانش کسب می کند) متمایز نمی کند. پس این تعریف، فاقد شرط مانع بودن است.

۴) «فردی»: این مفهوم جزء عام و مناسب تعریف مفهوم «دانشجو» می باشد اما «در یک دانشگاه دولتی روزانه تحصیل می کند» جزء خاص که شرایط تعریف صحیح درباره آن صادق است، به شمار نمی آید، زیرا این جزء اخص از مفهوم «دانشجو» است و جامع همه افراد و مصادیق مفهوم «دانشجو» نیست. (این تعریف دانشجوی شبانه را دربر نگرفته است.)

دورستانه

• تعریف مفهومی: (مفهوم مجهول) = امر عام + امر خاص
در تعریف مفهومی، با دستبندی ویژگی های یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه (امر عام) و ویژگی خاص آن (امر خاص، ویژگی منحصر به فرد)، به تعریف مفهوم می پردازیم. تعریف را با مفهوم عام آغاز می کنیم و سپس مفهوم خاص تر را بیان می کنیم.

۸۰ / ۴) ارائه چندین تعریف مختلف از یک مفهوم، درک عمیق تر و کامل تری از مفهوم را برای مخاطب فراهم می کند. ترکیب انواع تعریف با یکدیگر به ویژه برای مفاهیم پیچیده که دارای جنبه های مختلف هستند، ضروری است و به «شناساندن بهتر مفهوم» کمک می کند.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) اگرچه این روش بسیار مفید است اما «تنها» روش ممکن نیست. بسیاری از مفاهیم را می توان با یک تعریف دقیق و همه جانبه به خوبی معرفی کرد.
- ۲) اگرچه توانایی تعریف کننده ممکن است نشان داده شود اما این هدف اصلی نیست. هدف اصلی، انتقال مؤثر مفهوم به مخاطب است.
- ۳) هدف اصلی، انتخاب یک تعریف «نهایی» توسط مخاطب نیست. هدف ترکیب انواع تعریف با یکدیگر، معرفی بهتر آن مفهوم است.

دورستانه

ترکیب انواع تعریف با یکدیگر

از آن جا که هدف از تعریف کردن، شناساندن مفاهیم و تصورات مجهول برای شنونده است، در بیشتر موارد، ارائه مجموعه ای از چند نوع مختلف از تعریف، به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می کند. به عبارت دیگر، برای این که مخاطب بتواند تصور ذهنی کامل و دقیقی از یک مفهوم جدید پیدا کند، ارائه تنها یک تعریف کافی نیست. استفاده از ترکیب انواع تعریف با یکدیگر، به درک بهتر مفهوم کمک می کند.

مثال: انتشارات:

جمع انتشار و نشر، سازمانی است که فرآیند تولید کتاب را برعهده دارد.

تعریف لنوی
تعریف مفهومی

مانند: انتشارات سمت، انتشارات مدرسه و ...

تعریف از طریق ذکر مصادیق

دورستانه

شرایط تعریف صحیح

واضح بودن	جامع بودن	مانع بودن	دوری نبودن
- استفاده از واژه های آشنا و قابل درک	- شامل تمامی مصادیق مفهوم	- تنها بر مصادیق آن مفهوم صدق کند.	- عدم تعریف یک چیز با استفاده از مفاهیم دیگر
- روشن تر و شناخته شده تر	- جامع افراد است.	- بر مصادیق مفاهیم دیگر صدق نکند.	- مانع اغیار است.
			- عدم تعریف شیء به خود

عیب و اشکال یک تعریف

واضح نبودن	جامع نبودن	مانع نبودن	دوری نبودن
- استفاده از واژه های دشوار	- تعریف به اخص	- تعریف به اعم	- تعریف یک چیز با مفاهیم دیگر
- الفاظ مبهم و نامأنوس	- عدم شمول همه افراد	- افراد سایر مفاهیم را شامل شده	- استفاده از خود
- ابهام و استعاره	- تعریف به حذف	- شامل شده است.	- خود
	- بعضی از مصادیق	- مانع دخول اغیار نشده	- تعریف شیء به خود
	- تمام افراد مفهوم را دربر نگرفته است		

۷۹ / ۲) یک تعریف مفهومی صحیح باید دارای دو جزء باشد:

جزء عام: مفهومی که عام تر از مفهوم مورد تعریف (مجهول) باشد.
جزء خاص: ویژگی یا مشخصه ای که مفهوم مورد تعریف (مجهول) را از سایر افراد زیرمجموعه آن مفهوم عام متمایز می کند و باید دقیقاً مساوی با خود مفهوم مجهول باشد (نه عام تر و نه خاص تر).

بررسی گزینه ها:

۱) «فردی»: این مفهوم جزء عام و مناسب تعریف مفهوم «دانشجو» می باشد اما «در یک مرکز علمی معتبر تحصیل یا تحقیق می کند» جزء خاص که شرایط تعریف صحیح درباره آن صادق است، به شمار نمی آید، زیرا یک دانش آموز دبیرستانی یا یک محقق در پژوهشگاه نیز در یک مرکز علمی تحصیل یا تحقیق می کند اما «دانشجو» محسوب نمی شود. این جزء، مانع از ورود غیر نیست. (یعنی سایرین را از مفهوم دانشجو خارج نمی کند) بنابراین، این تعریف، فاقد شرط مانع بودن است.

۲) «کسی»: این مفهوم جزء عام و مناسب تعریف مفهوم «دانشجو» می باشد، هم چنین «در یک مرکز آموزش عالی مشغول به تحصیل است» جزء خاص است و دقیقاً محدوده و قلمرو مفهوم «دانشجو» را مشخص می کند و آن را از مفاهیم مشابه مانند «دانش آموز» (که در مدرسه تحصیل می کند) متمایز می سازد. در نتیجه، این تعریف هم از نظر داشتن جزء عام و هم جزء خاص، و هم شرایط تعریف صحیح، کاملاً درست است.